

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

ÇİZGİ FİLMLERDE YER ALAN DEĞERLERİN
İLKOKUL HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM
PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER
ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Erkan BÖLÜK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ

Hatay-2018

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

ÇİZGİ FİLMLERDE YER ALAN DEĞERLERİN
İLKOKUL HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM
PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER
ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Erkan BÖLÜK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ

Hatay-2018

ONAY

ERKAN BÖLÜK tarafından hazırlanan “ÇİZGİ FİLMLERDE YER ALAN DEĞERLERİN İLKOKUL HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile **İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

/ /

Jüri Üyeleri	İmza
Dr.Öğr. Üyesi Servet HALİ (Tez Danışmanı - Başkan)	
(Üye)	
(Üye)	

Erkan BÖLÜK tarafından hazırlanan “Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlerin İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Çerçevesinde İncelenmesi” adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunana jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım.**

[Enstitü müdürünün unvanı adı ve soyadı yazılacak]

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Her toplum varlığını devam ettirmek için geçmişten getirdiği milli değerleri ile tüm toplumlar tarafından kabul edilen evrensel değerleri yeni nesile aktarmak ister. Bu aktarım kimi zaman aile, çevre gibi informal yollarla olurken kimi zaman da formal olarak okullarda gerçekleşir. Toplumun en küçük yapıtaşı aile, değerlerin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Her çocuk doğduğu andan itibaren aile içerisinde bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir değer eğitimi ile karşılaşmaktadır. Ancak her aile birbirinden farklı özelliklere sahiptir. Bu farklılık bireylerin hangi değerlere sahip olduğunu bilmeyi zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı değer eğitimi sürecinde aile tek başına yetersiz kalabilmektedir.

Bireylerin yaşamında çevre oldukça önemli bir yere sahiptir. Çevresi yoluyla birey akademik, toplumsal ve insani birçok şey öğrenmektedir. Ancak her bireyin yetiştiği çevre aynı değildir. Farklı çevrelerde yetişen bireyler farklı değerleri kazanırlar. Bu durum toplumun sürekliliğini sağlamada yetersiz kalmaktadır. Bundan dolayı değer eğitiminde tek başına çevre de yetersiz kalmaktadır.

Okullar değer eğitim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Okullarda değer eğitimi planlı bir şekilde ve belirli dersler yoluyla verilir. Okul yoluyla aile ve çevrede kazanılan değerler daha anlamlı hale gelir. Okullarda değer eğitimi farklı etkinlikler yoluyla kazandırılır. Böylece toplumu oluşturan tüm bireylerin milli ve evrensel değerleri kazanması amaçlanır.

Çizgi filmlerin yapılan araştırmalar sonucunda çocuklar tarafından en çok izlenen programlar olduğu belirlenmiştir. Çizgi filmler yoluyla çocuklar birçok olumlu ya da olumsuz bilgi öğrenmekte veya davranış kazanmaktadır. Çocukları gelişim sürecinde çok fazla etkileme gücüne sahip olan çizgi filmlerden bazı noktalara dikkat edildiğinde olumlu yönde yararlanılabilir. Uzman kişiler veya pedagoglar tarafından, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanan çizgi filmler, çocukların akademik başarılarını ve değer kazanma süreçlerini olumlu yönde etkileyebilir.

Okullarda ve ailede değer eğitimi sürecinde bu şekilde hazırlanmış çizgi filmlerin kullanılması sürece çeşitlilik kazandıracak ve küçük yaşlardan itibaren bireylerin milli ve evrensel değerleri kazanmalarına yardımcı olacaktır. Aynı

zamanda çocuğu dış dñnyada ve medyada karşılaşabileceği olumsuzluklardan koruyacaktır.

Bu araştırmada, İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin çizgi filmlerde var olma düzeyini belirlemek, bu değerlerin çizgi filmlerde ne ölçüde işlendiğini ve çizgi filmlerin değer eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen veriler sonucunda uzman kişiler tarafından ve çocukların gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanan çizgi filmlerin değer eğitimi sürecine zenginlik katacağı belirlenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın, değer eğitimi sürecinde etkinliklere zenginlik kazandırması açısından çizgi filmlerin de kullanılabilieceği yönünde literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Bu araştırmanın her türlü aşamasında yardım, katkı ve önerileri ile bana destek olan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Servet Hali' ye, bu süreçte yardımlarını esirgemeyen tüm hocalarıma, Hatay Altınözü Atatürk İlkokulu' nda görev yapan öğretim arkadaşlarıma, yaşamımın her anında yanımda olan aileme ve değerli eşime teşekkür ediyorum.

ERKAN BÖLÜK

ÖZET

ÇİZGİ FİMLERDE YER ALAN DEĞERLERİN İLKOKUL HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN DEĞERLER ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Erkan BÖLÜK

İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2018

Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ

Değer, kişinin içinde yaşadığı toplumun geçmişten getirdiği, toplumu ayakta tutan, toplumu oluşturan bireylerin büyük çoğunluğu tarafından kabul edilen, toplumun devamlılığını sağlayan ve formal ya da informal yollarla gelecek kuşaklara aktarılan önemli bir kavramdır. Toplum için bu kadar önemli olan bu kavramın gelecek kuşaklara aktarımı toplumun sürekliliği için oldukça önemlidir. Bundan dolayı değerlerin planlı bir şekilde gelecek kuşaklara kazandırılması gerekmektedir. Bu gereklilik değerler eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Değerler eğitimi sürecinde birçok yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de çizgi filmler olabilir.

Bu araştırmada, İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin çizgi filmlerde var olma düzeyini belirlemek, bu değerlerin çizgi filmlerde ne ölçüde işlendiğini ve çizgi filmlerin değer eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırma en çok izlenen çizgi film kanalında yer alan Türk yapımı iki çizgi filmde yer alan değerler ile Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin (kişisel nitelik) ortak özelliğini belirlemeye yönelik tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Aynı zamanda çalışmada HBÖP' de yer alan kişisel niteliklerin çizgi filmlerde var olma düzeyi ilişkisel tarama modeli kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evreni, Türkiye'deki çocuk kanallarında hafta sonu yayınlanan Türk yapımı çizgi filmler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme ise çocukların en çok izledikleri çizgi film kanalında ve gün içerisinde televizyonun en çok izlendiği saatlerde yer alan çizgi filmlerden seçilmiştir. Çizgi filmler amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme uygun olarak belirlenen 2 (iki) çizgi filmde seçilen 10 (on) bölüm random (tesadüfi) olarak belirlenmiştir.

Belirlenen çizgi filmlerde, Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan; öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme değerlerine ait senaryo cümleleri ve örnek davranışlar tespit edilmiş, frekans ve yüzdeleri tablolaştırılmıştır. Her çizgi filmde ön plana çıkan üç kişisel niteliğe ait resimler açıklamalarıyla birlikte verilmiştir. Araştırmanın sonucunda çizgi filmlerde öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık kişisel niteliklerine ait senaryo cümleleri ve örnek davranışlara çok sık rastlanmıştır. Ancak vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait çok az örnek tespit edilmiştir. Çizgi filmlerde evrensel değerlerin yanında mili ve ahlaki değerlere ait örnekler de tespit edilmiştir.

Çocukların çizgi filmlerdeki kahramanları rol model almalarından dolayı doğru çizgi filmlere yönlendirilmeleri oldukça önemlidir. Uzman kişiler ve pedagoglar tarafından hazırlanan çizgi filmler, öğrencilerin hem başarılarının artmasına hem de milli ve evrensel değerleri kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Çizgi filmlerde değerlere rastlanması, çizgi filmlerin değer eğitimi sürecinde etkin bir şekilde kullanılabileceğini ve bu sürece zenginlik katacağını göstermektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Çizgi Film, Değer, Değer Eğitimi, Hayat Bilgisi

ABSTRACT

EXAMINING THE VALUES WITHIN CARTOONS WITHIN THE FRAME OF PRIMARY SCHOOL SOCIAL STUDIES CURRICULUM VALUES

Erkan BÖLÜK

The Department Of Primary Education, Master Thesis, 2018

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Servet HALİ

Values are the important concepts which are brought from the past and transferred to the next generation through formal and informal ways and accepted by the most of the individuals who form the community. They make the persistence of a community and support them. It is very important to transfer this concept to the next generation for the persistence of a community. For this reason, it is necessary to get the next generation to acquire the values in a planned way. This necessity reveals the importance of Values Education. During the Values Education process, different methods are used. Cartoons can be one of these methods.

This research aim to reveal,

- To determine existence level of “Values” in the cartoon movies, which is part of Primary School Life Science Program,
- How deeply those values are explained in the cartoons,
- How cartoons can be used regarding the values education.

The study is a descriptive study model to determine the common characteristics of the values in two Turkish cartoons broadcasted in the most watched cartoon channels and the values in the Primary School Social Studies Curriculum. Also in this research “Relational Scanning Model” is used to explain the level of values which is part of Primary School Life Science Program. (Personal Characteristics) The population is the Turkish cartoons broadcasted at weekends. Sample is chosen from the cartoons which are watched at prime time during the day by many children in the most watched cartoon channels. The cartoons are determined according to the criterion sampling which is one of the purposive sampling methods. Ten (10) random parts chosen from two (2) cartoons determined for the criterion sampling. In the cartoons, model behaviours and scenario sentences which take part in Primary School Social Studies Curriculum are identified such as self respect, self reliance, sense of community, patience, tolerance, love, respect, peace, helpfulness,

integrity, honesty, justice, receptiveness, patriotism, protecting and developing cultural values and these sentences and behaviours are tabulated according to their frequency and percentages. According to the findings at the study, the scenery sentences and model behaviours like self respect, self confidence, sense of community, patience, tolerance, love, respect, helpfulness, integrity, honesty, justice and receptiveness are realized too often. On the other hand, only a few examples are seen about patriotism and protecting and developing cultural values. In the cartoons, the examples of universal, national and moral values are identified.

It is very important to canalize the children to the cartoons because of modelling the cartoon characters in the cartoons. The cartoons prepared by the experts and pedagogs are helping the students to increase their success and gaining national and universal values. Encountering values in the cartoons shows that the cartoons can be used effectively during the values education and it will add richness to this process.

KEY WORDS

Cartoon, Social Studies, Value, Values Education.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	x
RESİMLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	2
1.2. PROBLEM CÜMLESİ	5
1.3. ALT PROBLEMLER.....	5
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.6. SINIRLILIKLAR.....	7
1.7. TANIMLAR.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	9
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. DEĞER NEDİR?	9
2.1.1. Değerlerin Özellikleri.....	11
2.1.2. Değerler Eğitimi.....	12
2.1.3. Ailede, Çevrede ve Okulda Değer Eğitimi	14
2.1.3.1. Aile ve Değer İlişkisi.....	14
2.1.3.2. Çevre ve Değer İlişkisi	15
2.1.3.3. Okul ve Değer İlişkisi.....	16
2.1.4. Hayat Bilgisi ve Değerler.....	17

2.1.4.1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Değerler	19
2.2. DEĞERLER EĞİTİMİ VE MEDYA.....	20
2.2.1. Çocukların Gelişim Evreleri ve Medya Kullanımı	20
2.2.1.1. 0-2 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi.....	20
2.2.1.2. 2-7 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi.....	21
2.2.1.3. 7-11 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi.....	21
2.2.1.4. 11-18 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi.....	22
2.2.2. Çizgi Filmler	23
2.2.3. Çizgi Filmlerin Kullanım Alanları ve Eğitim Özelliği	24
2.2.4. Çizgi Film ve Değerler.....	25
2.2.5. Çizgi Filmlerin Faydaları	26
2.2.6. Çizgi Filmlerin Zararları	28
2.2.7. Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimi Üzerindeki Etkisi.....	29
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	31
2.3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	31
2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	42
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	45
YÖNTEM.....	45
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	45
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	45
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	48
3.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	48
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	49
BULGULAR VE YORUM.....	49
4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR	49

4.1.1. “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	49
4.1.2. “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	52
4.1.3. “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	55
4.1.4. “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	58
4.1.5. “Bugün Bayram” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	61
4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR.....	65
4.2.1. “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	65
4.2.2. “İstiyorum da İstiyorum” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	68
4.2.3. “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	71
4.2.4. “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	74
4.2.5. “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular.....	77
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	80
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	80
5.1. SONUÇLAR VE TARTIŞMA	80
5.2. ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA.....	86

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1. İzlenilmekten Hoşlanılan Program Türlerinin Dağılımı.....	46
Tablo 3.2.2. Sadece Çizgi Filmler Açısından En Çok İzlenen Tv Kanallarının Dağılımı.....	46
Tablo 3.2.3. Öğrencilerin Hafta Sonu Televizyon İzleme Saatlerinin Dağılımı.....	47
Tablo 3.2.4. Seçilen Çizgi Filmler ve Bölümleri	48
Tablo 4.1.1.1. “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı	50
Tablo 4.1.2.1. “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	53
Tablo 4.1.3.1 “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	56
Tablo 4.1.4.1. “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	59
Tablo 4.1.5.1. “Bugün Bayram” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	62
Tablo 4.2.1.1. “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	65
Tablo 4.2.2.1. “İstiyorum da İstiyorum” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	68
Tablo 4.2.3.1. “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	71
Tablo 4.2.4.1. “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	74
Tablo 4.2.5.1. “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı.....	77

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	51
Resim 2: “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	51
Resim 3: “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde “Hoşgörü” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	52
Resim 4: “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	54
Resim 5: “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde “Öz Güven” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	54
Resim 6: “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	55
Resim 7: Pepee “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	57
Resim 8: Pepee “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	57
Resim 9: Pepee “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	58
Resim 10: Pepee “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	60
Resim 11: Pepee “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde “Hoşgörü” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	60
Resim 12: Pepee “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	61
Resim 13: Pepee “Bugün Bayram” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	63
Resim 14: Pepee “Bugün Bayram” Adlı Bölümde “Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	64

Resim 15: Pepee “Bugün Bayram” Adlı Bölümde “Öz Saygı” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	64
Resim 16: Canım Kardeşim “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	66
Resim 17: Canım Kardeşim “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	67
Resim 18: Canım Kardeşim “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	67
Resim 19: Canım Kardeşim “İstiyorum Da İstiyorum” Adlı Bölümde “Öz Güven” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	69
Resim 20: Canım Kardeşim “İstiyorum Da İstiyorum” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	70
Resim 21: Canım Kardeşim “İstiyorum Da İstiyorum” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	70
Resim 22: Canım Kardeşim “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	72
Resim 23: Canım Kardeşim “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde “Vatanseverlik” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	73
Resim 24: Canım Kardeşim “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde “Kültürel Değerleri Koruma Ve Geliştirme” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	73
Resim 25: Canım Kardeşim “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde “Hoşgörü” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	75
Resim 26: Canım Kardeşim “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	76
Resim 27: Canım Kardeşim “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel.....	76
Resim 28: Canım Kardeşim “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	78
Resim 29: Canım Kardeşim “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel	79

Resim 30: Canım Kardeşim “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde “Dürüstlük”
Kişisel Niteliğine Ait Görsel 79

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
Akt.	Aktaran
HBÖP	Hayat Bilgisi Öğretim Programı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda bireylere bilgi, beceri, davranış, tutum ve değer kazandırma süreci olarak tanımlanabilir. Eğitim, çok eski zamanlardan günümüze kadar özellikle gelişmiş toplumlarda, günümüzde ise hemen hemen bütün toplumlarda çok önemli bir yere sahip olan kavramdır. Bu önemin nedenlerinden bir tanesi bilgi ve teknolojinin hızlı değişimidir. Günümüzde toplumlar bilgi ve teknoloji yarışı içine girmişlerdir. Bundan dolayı yetiştirdikleri bireylerin bilgi ve beceriyle donatılmış olmasını istemektedirler. Toplumlar, yetiştirdikleri bireylerin bilgi ve beceriyle donatılmasının yanında evrensel ve milli değerleri de kazanmalarına önem vermektedir. Özellikle hızlı teknolojik gelişmeler, uzaklıkların yakınlaşması ve teknoloji kullanımının artması toplumlarda yeni sorunlar ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu sorunların başında kültürel yozlaşmalar ve toplumsal yapıda bozulmalar gelmektedir. Bu olumsuzluklar eğitim sürecinde değer ve değer eğitimi kavramlarının önemini ortaya koymaktadır.

Değer “*Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.*” (TDK, 2017) şeklinde tanımlanmaktadır. Toplumların var olması ve geleceğe sağlam adımlarla ulaşabilmesi için geçmişten getirdiği değerleri gelecek kuşaklara aktarması gerekir. Toplumun varlığı için önemli bir yere sahip olan değerleri bireyler aile, çevre ve okullarda kazanır. Aile ve çevre değer eğitimi sürecinde önemli bir yere sahiptir. Ancak ailede ve çevrede kazanılan değerler informal olduğu için toplumu oluşturan tüm bireyler tarafından aynı şekilde kazanılmayabilir. Bu durum değer eğitimi sürecinde okulların önemini ortaya koymaktadır.

Okullar, değerlerin formal olarak kazanıldığı kurumlardır. Okullarda verilen değerler eğitimi ile milli ve evrensel değerleri kazanmış bireyler yetiştirmek amaçlanır. Okullarda değerler Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerine ait programlarda yer alan kazanımlar ve bu kazanımlara ait etkinlikler yoluyla verilmektedir. Değer eğitimi sürecinde farklı etkinlikler

kullanılmaktadır. Bu süreçte farklı etkinliklerin kullanması bireylerin değerleri kazanmasını kolaylaştırmaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

Günümüz dünyası her alanda hızlı bir şekilde değişim ve gelişim yaşamaktadır. Yaşanan hızlı değişim ve gelişimin, insanoğlu için birçok yararı olduğu ve insanoğlunun yaşamını kolaylaştırdığı bilinmektedir. Ancak bu değişim ve gelişim toplumun temel yapıtaşlarını olumlu yönde etkilediği gibi olumsuz yönde de etkilemektedir. Toplumun temelini oluşturan yapıtaşlarının olumsuz yönde etkilenmesi toplumların geleceği ve devamı için büyük tehlikeler oluşturmaktadır. Bundan dolayı her toplum sahip olduğu gelenek, görenek, örf, adet, inanç ve değerleri yeni nesillere bozulmadan aktarmak istemektedir. Sahip olduğu değerleri yeni nesillere aktarabilen toplumlar, yaşanan dejenerasyondan en az seviyede etkilenecektir.

Toplumun oluşturan temel yapıtaşlarından en önemlilerinden biri de değerlerdir. Değerler, toplumlar arasında ya da aynı toplumda zaman içerisinde birtakım değişikliklere uğrayabilir, zamana ve değişik coğrafyalara göre çeşitli farklılıklar gösterebilir. Ancak bazı değerler, tüm toplumlarda takdir ve teşvik görür. Nezaket, dürüstlük, adalet, sevgi, saygı, yardımseverlik, cesaret, çalışkanlık bu değerlerin en başında gelmektedir (Hökelekli, 2010: 5). Bu değerler sayesinde birey toplumda yer edinir ve diğer insanlarla sağlıklı iletişim kurarak mutlu bir birey haline gelir. Bireylerin sağlıklı iletişim kurabilen, toplum içinde belli bir yeri olan, mutlu bireyler olarak yetişmesi için de yaşadığı toplumun değerlerini ve evrensel değerleri kazanmasına bağlıdır. Bu durum bireylerde değer oluşturma sürecinin önemini ortaya koymaktadır.

Değer oluşum süreci dikkate alındığında, değerlerin kazanılmasında aile, çevre ve okulun önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Sapsağlam' a (2016: 1) göre bireylerin gelişim dönemleri dikkate alındığında değer eğitiminin verildiği ilk yer ailedir. Anne ve babalar, çocukları doğduğu ilk günden itibaren farkında olarak ya da olmayarak çocuklarının birçok değeri kazanmasına yardımcı olmaktadır. Ancak her çocuğun aynı şartlar altında yetişmediği düşünüldüğünde sadece aile

içerisinde verilen değer eğitiminin bireylere değer kazandırılmasında yeterli olamayacağı söylenebilir.

Aile içerisinde belli değerleri alan birey, çevreyle etkileşim haline girmektedir. Yaşanılan çevre bireylerin değer kazanmasında çok önemli bir yere sahiptir. Değerleri ön plana alarak yaşayan bir çevrede yetişen bireyler değerleri çok iyi kazanacaktır. Ancak toplumsal yozlaşmaların ve dejenerasyonun yoğun yaşandığı, suç oranının yüksek olduğu ve suç işleme yaşının küçük yaşlara kadar indiği bir çevrede yetişen bireyler ise değerleri yeteri kadar kazanamayacaktır.

Aile ve çevrede değerleri kazanmaya çalışan birey, okullarda belli programlar yoluyla da değer kazanmaktadır. Okullarda değer eğitimi, belli bir plan çerçevesinde verilmektedir. Okullar, toplumsal bütünleşmeyi ve kaynaşmayı sağlayan aracı görevindedir. Öğrencilere toplumsal kurallar, değerler ve sosyal rollerin örnekleri ve uygulamaları planlı bir şekilde okullarda öğretilir (Ergün, 1997: 76). Bundan dolayı değer eğitimi sürecinde okulların çok önemli bir yeri vardır. Okullarda verilen eğitim yoluyla çocuklar toplumsal değerleri öğrenmekte ve bu eğitim onların toplumsallaşma sürecine katkıda bulunmaktadır.

Okullarda değerlerin belli programlar dahilinde verilmesi, değerlerin kazanılabilirliğini olumlu yönde etkilemektedir. Programlarda yer alan etkinlikler yaşanılan çevrenin toplumsal yapısına, öğrencilerin gelişim özelliklerine, okulun fiziksel ve sosyal yapısına uygun olarak planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu koşullara uygun olarak hazırlanmış programlar ve etkinlikler değerlerin kazanılmasına olumlu etki yapacaktır. Ancak Kurtulmuş, Tösten ve Gündaş (2014: 296) çalışmalarında öğretim programlarında yer alan etkinliklerin uygulanabilirlik düzeyinin düşük, değerler eğitimi ile ilgili etkinliklerin yetersiz ve ders programlarının yoğunluğundan dolayı öğretmenlerin değer eğitimine yeteri kadar zaman ayıramadıkları belirlemişlerdir.

Okullarda sistemli ve belirli planlara göre verilmeye çalışılan değerler, duyuşsal özellik taşımaktadır. Bundan dolayı bu değerlere ait verilen hedef ve kazanımlar da duyuşsal niteliktedir. Ancak duyuşsal hedefler; göreceli olması, öğretiminin uzun zaman alacağını düşünülmesi, somutlaştırılmasının ve değerlendirilmesinin güç olması, değerlendirilmesinin bilindik “başarı” anlayışından farklı olması gibi sebeplerle ihmal edilmektedir (Bacanlı, 2006: 15-16, Akt. Çelik,

2010: 2). Bu durum okullarda duyuşsal özellik taşıyan değerlerin kazanılabilirliğini olumsuz etkileyebilmektedir.

Yaşanan hızlı değişim, kitle iletişim araçlarını insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline getirmiştir. Kitle iletişim araçlarından en çok kullanılanlardan bir tanesi de televizyondur. Televizyonlar günümüzde hemen hemen tüm evlerde vardır ve kullanımı çok küçük yaşlara kadar inmektedir. Küçük yaştaki izleyiciler genellikle televizyonlarda çocuk programları veya çizgi filmler izlemekte ve bu programlardan çok fazla etkilenmektedirler. Aynı zamanda televizyonda ses ve görüntü olması dikkatlerini çok fazla çekmektedir. Çocukları bu kadar etkileyen ve dikkatlerini çeken çizgi filmlerden çocukların eğitimi sırasında olumlu yönde faydalanılabilir. Çizgi filmler aracılığı ile temel kavramlar, sayılar, renkler, sosyal beceriler ve çocukların akademik anlamda gelişimlerine olumlu yönde etkileyecek, onların yaşadığı toplum içerisinde mutlu bireyler olmalarını sağlayacak birçok bilgi, beceri ve değer kazanılabilir.

Yaşadığımız zaman diliminde bireyler, hareketlilik ve haberleşme sağlayan iletişim araçları nedeniyle farklı birçok değerin etkisi altına girmektedir (Akbaş, 2004: 48). Bu etki olumlu yönde olacağı gibi, kullanımı kontrol edilmediği zaman ve yanlış kişiler tarafından hazırlandığında olumsuz yönde de olabilmektedir. Çocuklar alanında uzman kişilerce hazırlanmış doğru çizgi filmlere yönlendirilirse, televizyon karşısında kalınan süreye dikkat edilirse, programları anne ve baba eşliğinde izlerlerse ve beraber çeşitli çıkarımlar yaparlarsa çizgi filmler çocukların değer oluşum sürecine olumlu katkı sağlayabilir.

Değerler ile ilgili yapılan çalışmalar, değerlerin kazandırılması sürecinde okullarda, çevrede ve aile içinde çeşitli sorunlar olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda toplum içinde yaşanan sorunlar ve olaylar toplumsal değerlerin yeni nesillere doğru bir şekilde aktarılamadığını göstermektedir. Bundan dolayı değer eğitim sürecinde yeni yöntemlere ihtiyaç vardır. Bu çalışma ile değer eğitiminde doğru çizgi filmlerden yararlanılması, değerlerin kazandırılmasında okul ve aileye destek olabilir ve onlara fikir verebilir.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Çizgi filmlerde yer alan değerlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazanılmasına etkisi ne düzeydedir?

1.3.ALT PROBLEMLER

1. “Pepee” adlı çizgi filmde yer alan değerlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazanılmasına etkisi ne düzeydedir?

2. “Canım Kardeşim” adlı çizgi filmde yer alan değerlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazanılmasına etkisi ne düzeydedir?

1.4.ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin çizgi filmlerde var olma düzeyini belirlemek, bu değerlerin çizgi filmlerde ne ölçüde işlendiğini ve çizgi filmlerin değer eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymaktır. Çizgi filmlerin çocukları etkilediği ve onlara farklı değerler kazandırdığı dikkate alındığında, bu alanda yapılan çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Çizgi filmlerde yer alan değerlerin HBÖP ile ilişkilendirilerek incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşüncesi ile bu çalışma yapılmıştır.

1.5.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Günümüz dünyasında, özellikle teknolojinin çok fazla gelişmesiyle birlikte kitle iletişim araçlarının kullanımı hızlı bir şekilde artmıştır. Bu kitle iletişim araçlarından en çok kullanılanların başında televizyon gelmektedir. Televizyon yakın geçmişten itibaren çok fazla kullanılmaya başlanmış ve artık her evde en az bir tane bulunan bir iletişim aracı haline gelmiştir. İletişim araçları gençler ve yetişkinler

tarafından daha fazla kullanılmakta olup bu iletişim araçlarından televizyonun kullanımının küçük yaşlara kadar indiği görülmektedir. RTÜK (2012: 51) tarafından öğrencilerle ilgili yapılan çalışmada öğrencilerin televizyonu kullanma sıklığının % 98.7' i olduğu belirlenmiş ve öğrencilerin %99.7'sinin evinde televizyon olduğu belirlenmiştir.

Çocuklar televizyonu hem sık kullanmakta hem de kendileri için önemli bir iletişim aracı olarak görmektedir. RTÜK'ün (2012: 30) yaptığı "Medya Okuryazarlığı Dersi Araştırması" adlı çalışmada öğrencilere, televizyonun kendileri için önem derecesi sorulmuş ve araştırmaya katılan öğrencilerin %52,4' ü televizyonun kendileri için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin yalnızca % 7,5'i televizyonun kendileri için önemli olmadığını belirtmiştir.

Çocuklar tarafından bu kadar sık kullanılan ve önemli görülen televizyon, içerisinde birçok program barındırmaktadır. Bu programlar içinde çizgi filmler çocukların en çok izledikleri programlar arasındadır. Çizgi filmlerin çocukların gelişimine birçok olumlu etkisi olduğu görülmektedir. Bu olumlu etkilerden biri de eğitim amacıyla kullanılmasıdır. Çizgi filmlerin eğitim ile ilişkisi onun yapısındaki görsel düzenlemeler ve hareketlere ilgilidir. Görsel-işitsel bir kitle iletişim aracı olarak çizgi film, karmaşıklığı yalınlaştıran, soyut olanı somutlaştıran, hızlı ve özlü bir öğretim gerçekleştirme gücüne sahiptir. Çizgi filmde konu gerçekçi bir şekilde verilebildiği gibi karikatürize edilerek ya da güldürücü bir şekilde de verilebilmektedir. Bundan dolayı içerdiği eğitim süreci sevimli bir hale dönüştürülerek izleyicinin dikkati kazanılmaktadır (Bilis- Özgökbel, 2011: 120-121). Bu özelliğinden dolayı değer eğitimi sürecinde çizgi filmler etkin bir şekilde kullanılabilir.

Bu araştırma, değerlerin çocuklar tarafından sık izlenen çizgi filmler ile daha kolay içselleştirilebilmesi, kalıcı hale getirilmesine yardımcı olması, değer eğitim sürecine zenginlik katması ve literatüre bu alan ile ilgili katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir.

1.6.SINIRLILIKLAR

- Bu çalışma, RTÜK'ün 2013 yılında yaptığı “Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması” adlı çalışmasında, çocuklar tarafından en çok izlenen televizyon kanalı olan TRT Çocuk kanalı ile sınırlıdır.
- Bu çalışma, RTÜK'ün 2013 yılında yaptığı “Türkiye’de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması” adlı çalışmasında, ilkokul öğrencilerinin hafta sonu televizyon karşısında en çok zaman geçirdikleri saat dilimleri olan 09.00-12.00 saatleri ile sınırlıdır.
- Bu çalışma, belirlenen kanal ve zaman dilimlerinde yayınlanmakta olan Türk yapımı “Pepee ve Canım Kardeşim” adlı çizgi filmlerden seçilen 5’ er bölüm ile sınırlıdır.
- Bu çalışma İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan kişisel nitelikler (değerler) ile sınırlıdır.

1.7.TANIMLAR

TV kanalı: Televizyon ve veri yayını yapmak üzere bir televizyon vericisinden yayılan elektromanyetik dalgaların işgal edeceği frekans alanıdır (RTÜK, 2003).

Çizgi film: Çizgiler kullanılarak yapılan canlandırmadır. Çizgi film hareketlerin kare kare çeşitli çizim ve fotoğraflama teknikleri kullanılarak oluşturulduğu bir filmidir (Hünerli, 2005, Akt. Özakçaoğlu, 2009: 9).

Çocuk Programları: Okul öncesi ve ilköğretim yaş grubu çocuklarının ilgi, ihtiyaç ve zevklerine yönelik, belirlenen hedef ve ilkelere uygun olarak hazırlanan programlardır (TRT, 2003: 123).

Hayat Bilgisi: İlkokulun ilk üç sınıfında mihver ders olarak verilen, çocukları yaşamsal bilgi, beceri ve değerlerle donatarak iyi birey ve vatandaş olarak yetiştirmeyi amaçlayan, odak noktasına çocukları alarak içeriğini toplu öğretim

anlayışıyla sosyal bilimler ve doğa bilimlerinden oluşturan bir ilkokul dersi (Kaymakçı, 2014: 367).

Öğretim Programı: Okul içinde ya da dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar dizeneğidir (Demirel, 2010: 6).

Değer: Toplumun varlığı, birlikteliği, işleyişi ve sürekliliği için, toplumun çoğunluğu tarafından onaylanmış temel kaide ve kurallardır (Ulusoy ve Arslan, 2014: 5).

Değerler Eğitimi: Değer eğitimi, bireylere kazandırılmak istenen değer in davranışa dönüştüğünde amaca ulaşmış sayıldığı bir süreci ifade eder (Kaya, 2013: 41).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde değer tanımı, değerlerin özellikleri, değerler eğitimi, hayat bilgisi ve değerler, hayat bilgisi dersi öğretim programı ve değerler; ailede, okulda ve çevrede değer eğitimi, çocukların gelişim evreleri ve medya kullanımı, çizgi filmin tanımı, çizgi filmlerin kullanım alanları ve eğitim özelliği, çizgi film ve değer ilişkisi, çizgi filmlerin çocukların gelişimi üzerindeki etkisi, çizgi film izlemenin faydaları ve zararları hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. DEĞER NEDİR?

Farklı disiplinler tarafından farklı şekillerde tanımlanan değer kavramı ile ilgili birçok tanımlama yapılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde aynı bilim dalında bile farklı değer tanımları mevcuttur. Genel anlamda bakıldığında değer ile ilgili tanımlardan bazıları aşağıda sıralanmıştır.

Değer, “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.*” (TDK, 2017).

Değer, bireyin ve toplumun yaşamını saygın ve kolay kılan kaideler, soyut ölçüler ve kuvvetli inançlardır (Akpınar, 2015: 8).

Değer, insanların yaşamsal amaçları doğrultusunda edindiği ilkeler ve içselleştirdiği davranışlar bütünüdür (Atabey, 2014: 7).

Değer, bireylerin nesnelere, diğer bireyler, düşünceler, durumlar ve eylemlerde doğru-yanlış, iyi-kötü, hoşlanılan-hoşlanılmayan, istenen-istenmeyen vb. yargıları oluşturan ölçütlerdir (Hasealt ve Taylor, 2000: 169).

Değer, insanların hayatlarını planlarken başvurdukları, yaşam şekillerinin, inançlarının, içinde buldukları kültürün ortaklaşa oluşturduğu ölçütlerdir (Özel, 2015: 11-12).

Değer bir olgunun önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü; bir şeyin sahip olduğu değer; yüksek ve faydalı niteliklerdir (Kurtulmuş, 2009: 10).

Değer, kişinin çevresindeki durumları tanıma ve anlamada kullandığı ana kıstaslardır (Yeşil ve Aydın, 2007: 65).

Bireyler, içinde yaşanılan topluma ait kurallar ve ananeler yoluyla iyiyi, kötüyü, doğruyu, yanlış ayırt etmeyi ve oluşturdukları kendi ahlak ilkeleri doğrultusunda bir ölçüye sahip olurlar. Sahip olunan bu ölçü “değer” olarak nitelendirilen fikirler ve inançlar bütünü oluşturur (Beill, 2003: 14).

Değer, insanın yaptıklarına ve davranışlarına yön veren, ait olduğu toplumun işleyişini ve sürekliliğini sağlamak için çoğunluk tarafından kabul edilen, ortak duygu ve düşünceleri yansıtan ilkeler, doğrular ve inançlardır (Kalın, 2013: 10).

Değer, bireyin karşılaştığı durumlara yönelik geliştirdiği, olaylar, nesnelere ve olgular arasında seçim yaptığında birine diğerinden fazla önem verdiği; bireyin bilişsel ve duyuşsal dünyasında başlayan ve davranışlarını etkileyen, kişi için çok önemli olan anlayış, davranış, inanış ve hayati ilkeler bütünüdür (Bolat, 2011: 39).

Değer, olgular ve objeler hakkında ihtiyaç ve ideallere göre verilen yargıyı ifade eder. Değerler insanın en iyi özelliklerini ortaya çıkarmayı ve onun kişilik yapısını geliştirerek, insani mükemmelliğe ulaşmasını amaçlamaktadır. Değerlerde inanç ön plana çıkmaktadır. İnsanlar yaşamlarının her alanında, çoğu zaman bilinçli olmasalar da zihinlerindeki bazı değerleri davranışa dönüştürürler. Bu nedenle değerler, tutumlar ve davranışlarla bağlantılıdır ve onları yönlendirir (Aydın ve Gürler, 2012: 3).

Değer, bireylerin doğru ve yanlış ayırt etmesini sağlayan, tercih edilen mi yoksa sevilmeyen mi şeklinde etik davranışlar hakkındaki düşüncelerini tanımlayan bir kavramdır (Marshall, 1994: 552).

Değer, toplumda istenilen hedef, tutum ve davranışlardır. Değerler; toplumun varlığı, birlikteliği, işleyişi ve sürekliliği için toplumun tamamı tarafından onaylanmış temel kurallardır (Arslan ve Ulusoy, 2014: 5).

Değer, insan olabilmenin ön koşullarını oluşturan, kişinin her hareketini yönlendiren, beynin yapmakta öncelik verdiği faaliyetlere denir. İnsanların davranışlarının temelinde değerleri vardır. İnanıcı, bakış açısı, kültürü ve tüm kişilik

özellikleri ile tutumlarını sergiler. İnsanlar hayallerini ve rüyalarını sahip olduğu değerlere göre şekillendirir (Akarsu, 2015: 13).

Değer, sosyal bilimler ile ilgili olan birçok bilim dalının konu alanına girmektedir. Toplumsal yaşamın düzenli işleyişinde önemli bir yere sahip olan değerler; toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğu tarafından kabul edilen; toplumun ortak duygu, düşünce, amaç ve çıkarlarını gösteren temel ahlaki ilke veya inançlardır (Yazar, 2014: 109).

Değerler, bireyin kabul ettiği, devam ettirmeye çalıştığı ya da yaşam biçimi haline getirdiği etkinlik, güzellik, davranış gibi ölçütlerdir (Stanley,1983:244).

Değer insanların duygu, düşünce ve davranışlarıyla ilişkilidir. Psikolojinin, insanların davranışlarını ve zihinsel gelişimini inceleyen bilim olduğundan yola çıkarak değer kavramının psikoloji bilimi ile ilişkili olduğu ifade edilebilir (Oral, 2014; 22).

Değer, varlık ve bilgi ile birlikte, felsefenin en önemli problemlerinden bir tanesidir ve özellikle pratik felsefenin en önemli sorunu olmuştur (Bircan ve Kalın, 2014; 31).

2.1.1. Değerlerin Özellikleri

Değer kavramının farklı bilim alanlarında birçok tanım yapılmıştır. Birçok farklı tanım olmasına rağmen değerlerin sahip olduğu ortak özellikler vardır.

Değerlerin sahip olduğu özellikler ilköğretim programında şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2009; 38).

1. *Kişiler ve toplumlarca benimsenen birleştirici olgulardır.*
2. *Kişilerin iyiliği için var olduğuna ve toplumların sosyal ihtiyacını karşıladığına inanılan standartlardır.*
3. *Sadece bilişsel değil duygu ve heyecansal yönü de mevcuttur.*
4. *Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.*
5. *Normlara göre daha genel ve soyut özellik taşırlar.*

Schwartz ve Bilsky değerlerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

1. *Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel duygulardan arınmış, fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.*

2.Değerler bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.

3. Değerler özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin itaatkarlık değeri evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.

4.Değerler davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.

5.Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.

6.Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Akt. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000: 60).

Memişoğlu (2013: 408) değerlerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- 1.Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- 2.Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir.
- 3.Sadece bilinç değil duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılardır.
- 4.Değerler bireyin bilincinde yer alan ve davranışı yönlendiren güdülerdir.
- 5.Değerlerin normlardan farkı normlardan daha genel ve soyut bir nitelik taşımasıdır.

Fichter'a (2002: 149, Akt. Topcu, 2016: 13) göre ise değerlerin özellikleri şu şekildedir:

- 1.Değerler, paylaşırlar. Kişilerin çoğunluğu değerler üzerinde uzlaşmıştır. Herhangi bir bireyin yargısına bağlı değildir.
- 2.Değerler, ciddiye alınırlar. Kişiler bu değerleri, ortak refahın korunması ve sosyal gereksinmelerin karşılanması ile birlikte görür.
- 3.Değerler, coşkularla birlikte bulunur. Kişiler yüce değerler için özveride bulunur, dövüşür ve hatta ölürlar.
- 4.Değerler, kişiler arası uzlaşma gerektirdiği için, kavramsal olarak diğer değerli nesnelere soyutlanabilir.

2.1.2. Değerler Eğitimi

Son yıllarda değişen yaşam koşulları, teknolojide yaşanan hızlı değişim, toplumsal yapıda meydana gelen kültürel yozlaşmalar, aile yapılarının değişmesi, çocuk yetiştirmede meydana gelen anlayış farklılıkları, toplumsal olaylar ve daha birçok neden geleceğin büyükleri olan çocuklarda değer kazanımını olumsuz etkilemektedir. Bundan dolayı özellikle son yıllarda değer eğitimi kavramı çok önem kazanmıştır.

Günümüzde değer eğitimi ailede başlayan, çevre ve okulda eşgüdümlü olarak devam eden bir süreçtir. Ailede değer eğitimi daha çok rol model olma, gözlem ve sözel ifadeler yoluyla olurken komşular, arkadaş ortamı ve akrabalar gibi çocuğun çevresini oluşturan ortamlarda gözlem ve taklit yoluyla gerçekleşmektedir. Okullarda ise aile ve çevreden çok farklı olarak belli derslerin öğretim programında yer alan kazanımlar ve etkinlikler yoluyla daha planlı ve programlı çalışmalar yürütülmektedir.

Değer eğitimi, bireylere kazandırılmak istenen değerlerin davranışa dönüştüğünde amaca ulaşmış sayıldığı bir süreci ifade eder. Bu bakımdan bireylere değer kavramlarının içeriğinin öğretilmesi kadar bu değerlerin içselleştirilip davranışa dönüştürmesi de önem arz eder. Bundan dolayı değerlerin davranışa dönüştürülme süreci üzerinde sıkça durulan bir sorundur (Kaya, 2013: 41).

Değer eğitiminde çocukların ruhsal, zihinsel, toplumsal gelişimlerine uygun şekilde kendilerine ve topluma faydalı olmaları amaçlanmaktadır. Bundan dolayı sistemsiz bir değerler eğitimin anlayışının yerine değerler eğitiminin planlı olarak verilmesi tercih edilmiştir. Değerler eğitimi temel insani değerleri kazandırmanın yanı sıra girişken, öz güvenli bireyler yetiştirmeyi, etkili bir okul iklimi yaratmayı, toplumsal düzeni sağlamayı amaçlar (Aydın ve Gürler, 2012: 16).

Değerler eğitimi, değer kazandırma etkinliğidir. Değerler eğitimi, kimilerine göre değerlerin açık ve bilinçli bir şekilde öğretilme faaliyetidir, kimilerine göre ise kişilerin değerler hakkındaki anlayış ve bilgisini geliştirmektir. Aynı zamanda değerler eğitiminin amacı, bireylerin içinde yaşadığı toplumun üyeleri olarak belli değerler doğrultusunda davranabilmelerini sağlamak için gerekli beceri ve eğilimleri aşılmasıdır (Hökelekli, 2013: 335, Akt. Demirci, 2016: 11).

Değerler eğitiminin amacı, çocuğun doğumundan itibaren kendisindeki en iyi özellikleri ortaya çıkarmak; kişiliğinin tamamiyle gelişmesini sağlamak; kapasitesinin üst sınırına ulaşmasına yardımcı olmak; bireyi ve toplumu kötülüklerden korumak ve kurtarmak, aynı zamanda toplumda iyilikleri yaymak ve bunun sürekliliğini sağlamaktır. Okul hayatı boyunca çeşitli derslerin programı çerçevesinde öğrenilen bilgilerin çoğunun bireye katkısı ve kullanım süresi oldukça sınırlıdır. Ancak değerler ile ilgili öğrenmeleri birey hayatı boyunca kullanır. Değer eğitimi bireyin kendini ve çevresini tanıma ve anlamlandırmasına; yardımlaşma,

dürüstlük, hoşgörü ve birlik olma gibi davranışları kazanmasını hedeflemelidir (Aydın ve Gürler, 2012: 17-18).

2.1.3. Ailede, Çevrede ve Okulda Değer Eğitimi

2.1.3.1. Aile ve Değer İlişkisi

Anne karnından başlayarak okul çağına gelinceye kadar geçen sürede, bireylerin ilk iletişime geçtikleri kişiler aile üyeleridir. Özellikle bebeklik döneminde dış dünya aile üyeleri aracılığı ile tanınır. Bu yüzden aile, çocukların dünyaya açılan ilk kapılarıdır.

Aile içerisinde çocuklar yürüme, konuşma, yemek yeme gibi temel becerileri öğrenmenin yanında sevgi, saygı, güven, hoşgörü, yardımseverlik gibi duyuşsal becerileri de kazanırlar. Aynı zamanda bireylerin kişilik ve karakterleri aile ortamında şekillenmektedir.

Aile içinde öğrenilen duyuşsal becerilerden bir tanesi de değerlerdir. Değerler ilk olarak aile içinde kazanılır. Bundan dolayı değer eğitimin verilmeye başlandığı ilk yer ailedir (Sapsağlam, 2016: 1).

Aile içerisinde kazanılan becerilerden özellikle duyuşsal beceriler, aile içerisindeki bireyler model alınarak öğrenilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklara tutarlı ve dengeli davranışları onların kişilik yapısını ve davranışlarını olumlu yönde etkilemektedir. Aksi tutum ise çocuklarda davranış bozukluklarına neden olmaktadır (Öcal, 1998: 147). Bundan dolayı ailelerin çocuklarının kişilik ve karakter gelişiminden değer kazanmaya kadar birçok becerinin öğrenilmesinde çocuklarına doğru rol model olmaları gerekmektedir.

Aile içerisinde değer kazanımı model olarak öğrenildiği gibi, ebeveynlerin bilinçli olarak verdikleri eğitimlerle de gerçekleşmektedir. Ancak ebeveynlerin çocuklarına değerleri kazandırırken birkaç noktaya çok dikkat etmeleri gerekmektedir. Bunlardan bir tanesi ailede verilen değerlerin, okulda verilecek olan değerler ve toplumsal değerlerle paralel olması gerekmektedir. Taşpınar (2009: 28)'a göre ailelerin çocuklarına değer kazandırırken verdikleri eğitim, okulda verilen değer eğitimine uygun olmalıdır. Aksi halde çocuğun kişilik yapısında karmaşalara ve

çatışmalara neden olabilir. Bu durum, değer eğitiminin etkisiz olmasına neden olabilmektedir.

Ebeveynlerin dikkat etmeleri gereken noktalardan bir tanesi de değer kazanımı sırasında sert, katı ve baskıcı bir tutum sergilemekten kaçınmak gerektiğidir. Aileler değer kazandırırken çocuklarına baskıcı bir tutumla yaklaşmamalıdır. Baskıcı tutum değer kazandırmaktan ziyade çocuğun tutumlarında olumsuz etki bırakır (Hökelekli, 1998:201).

Aile içinde çocuğa düşüncelerini rahatça ifade etme, kendine güven ve tercihler yapma konusunda olumlu bir ortam sağlanmalıdır. Ayrıca anne ve babalar çocuklardan bekledikleri davranışları neden ve sonuçları ile birlikte anlatmalıdırlar. Böylece çocuklar değer içeren bu davranışlara anlam yükler ve kalıcı davranışlara dönüştürürler (Özeri, 1998: 229).

Değer eğitimi ve çocuk gelişimi dikkate alındığında, ebeveynlerin dikkat etmesi gereken noktaların yanında, ebeveynlere düşen görevler vardır. Çağdaş eğitim ilkeleri dikkate alındığında ebeveynlerin görevleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Çocuğa ve onun geleceğine ilişkin ilgi.
2. Çocuğa ve onun geleceğine ilişkin sorumluluk.
3. Çocuğun gelişim özelliklerini bilme, onu tanıma ve anlama.
4. Çocuğa zengin ve tutarlı ilişkilerin olduğu bir çevre sağlama.
5. Birey olarak çocuğa, saygı duyma (Aydın, 2006: 1, Akt. Aktepe, 2014: 86).

Değer eğitiminde aile çok önemli bir yere sahiptir. Ebeveynler çocuklarına doğru rol model olmalı, uygun ödül-ceza sistemini uygulamalı, güven duygusunu geliştirici çalışmalar yapmalı, onları tanımalı ve anlamalı, ev içerisinde psikolojik, sosyal ve fiziksel olarak gelişimlerini sağlayacak uygun ortamlar hazırlamalıdır. Aile içerisinde öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme gibi değerleri kazanarak büyüyen bireyler yaşam boyu gerekli olan değerleri kazanacaktır.

2.1.3.2. Çevre ve Değer İlişkisi

Çevre, bireylerin içinde yaşadıkları evlerinin etrafında bulunan arkadaşlar, komşular ve akrabalarından oluşmaktadır. Aynı zamanda çevre, bireylerin aile dışında diğer insanlarla etkileşim kurdukları yerler olarak tanımlanabilir. Çevre ile etkileşim

sonucunda çocuklar sevgi, saygı, paylaşım, yardımlaşma, empati, toplumsallık, hoşgörü, öz güven, sabır, doğruluk, dürüstlük, adalet gibi birçok değeri kazanmaktadır.

Değerlerin oluşmasında ve kazanılmasında çevrenin etkisi yadsınamaz. Çevre ve sosyal grupların, bireyler üzerinde birçok bakımdan çok güçlü yönlendirici etkileri bulunmaktadır. Hatta bazı durumlarda ailenin bile önüne geçmektedir (Hökelekli, 2005: 186, Akt. Aktan, 2012: 43). Bunun yanında bireyin bir arada bulunduğu çevre veya gruplar, çeşitli yollarla bireylere değer yargıları kazandırır. Zira birey için, içinde bulunduğu çevre içerisinde yaşamak, değerleri kazanmada ve günlük hayatta kullanmada daha etkilidir (Cebeci, 2003: 112, Akt. Aktan, 2012: 43).

Çocukların gelişiminde çok önemli bir yere sahip olan çevrenin sınırları geniştir ve kontrol edilmesi zordur. Çocuklar etkileşim halinde buldukları çevrede sadece olumlu değerler kazanmaz, olumsuz değerler de edinebilirler. Bundan dolayı aileler bu konuda dikkatli olmalı, çocuklarını olumsuz değerler edinmesini sağlayacak ortamlardan uzak tutmalıdır.

2.1.3.3. Okul ve Değer İlişkisi

Değerlerin kazanılması sürecine etki eden en önemli faktörlerden bir tanesi de okullardır. Okullarda öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkileyecek öğretim faaliyetlerinin yanında onların yaşadıkları topluma uyumunu sağlayacak değerlerin kazandırılması da amaçlanmaktadır.

Bireyler doğumdan itibaren aile, toplum ve yakın çevre aracılığı ile belli değerler kazanmaktadır. Ancak aile tarafından plansız bir şekilde verilen değerlerin niteliği aileden aileye farklılık göstermektedir (Şahin ve Ersoy, 2012: 1536). Bu durumda toplumun ayakta durmasını sağlayacak değerlerin, toplumun tüm bireyleri tarafından kazanılmamasına neden olmaktadır. Sonuç olarak informal olarak kazanılan değerleri geliştirmek ve değerleri formal olarak kazandırmayı amaçlayan kurumlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bunu sağlayacak kurumlar ise okullardır. Bu nedenle okula başlama zamanı gelen bireylerin değerler eğitimi, toplumun geleceğinin temellerini atmak gibi önemli bir göreve sahip olan okullarda devam etmektedir (Şahin ve Ersoy, 2012:1536). Okullar içinde bulunan toplumun

değerlerini ve evrensel değerlerin kazanılmasına yardımcı olmaktadır (Akkiprik, 2007: 13, Akt. Çiçekliyurt ve Demir, 2015: 78).

Okullardaki değer kazanımı sürecinde yapılacak etkinlikler planlı ve programlı bir şekilde ilerlemelidir. Öğretmenler sınıf içerisinde tutum ve davranışlarına dikkat etmeli, öğrencilerine doğru rol model olmalıdırlar. Bunun yanında okul içinde etkin bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır. Aynı zamanda okullar, öğrencileri birçok konuda etkileyerek içinde bulunan zamanın kabul edilmeyen davranışları karşısında öğrencilere olumlu davranışları tercih edebileceği ortamlar sağlamalıdır (Ekşi, 2003: 81).

Aydın (2010: 8)'a göre okullarda verilen değer eğitimi ile çocuklarda sağlıklı ve dengeli bir kişilik yapısı oluşturmak ve öğrencilerin iyi bir insan olmaları için gerekli olan bilgi ve becerileri kazandırıp toplum tarafından kabul gören ahlaki anlayışa uygun olarak yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Öğrencilerin değer kazanım sürecinden verim almaları için okullar, değer kazanım sürecini planlı ve programlı bir şekilde yürütmeli, öğrenme ortamını gerekli şekilde düzenlemeli, öğretmenler doğru rol model olmalı ve okul çalışanlarının ortak bir değer algısı oluşturmaları gerekmektedir.

2.1.4. Hayat Bilgisi ve Değerler

Değerlerin kazanılması farklı ortamlarda ve farklı yollarla olmaktadır. Bireyler aile, arkadaş ortamı, çevre ve toplum aracılığıyla informal, okul ortamı ile formal olarak değerleri kazanmaktadır. Formal olarak değerlerin kazandırıldığı okullarda, belirli dersler aracılığı ile değerler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu derslerden bir tanesi de hayat bilgisi dersidir.

Hayat bilgisi, kaynağını sosyal bilimlerle doğa bilimlerinden alan, çocuğun gelişimine uygun, hayatın oldukça içinde ve konuların somut bir şekilde işlenerek öğrencilerin daha aktif bir yurttaş olarak hayatlarını idame ettirmelerine yardımcı olan ve aynı zamanda ikinci kademe derslerine temel oluşturan bir derstir (Baysal, 2006: 3 Akt. Bektaş, 2009: 15).

Hayat bilgisi, öğretimde toplulaştırma ilkesinden yola çıkarak oluşturulmuş bir derstir. Genel olarak doğa ve toplum bilimleri alanlarına ait zamanın şartlarına

uygun temel bilgi, beceri, tutum, düşünce ve değerlerin seçilip örgütlenmesiyle çocukları hayata hazırlama ve yaşam bilinci oluşturma görevini üstlenmektedir. Bundan dolayı hayat bilgisi çocukların yaşadığı topluma aktif bir şekilde uyum sağlaması için gereken temel davranışları kazanmasına aracılık eden ilk ders olarak tanımlanabilir (Akınoğlu, 2005: 2).

Hayat bilgisi, doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgilerdir (Sönmez, 1998: 2).

Kabapınar (2012: 1) hayat bilgisi dersini “Çocuğun doğumundan itibaren geçen 6-7 yıl boyunca dünyayı nasıl tanıdığına ilişkin yaşantıları odak noktasına alıp gelecek yıllar için bilgi, beceri ve değerleri kazandırmaya bunun yanında çevresini anlamasına yardımcı olan bir derstir.” şeklinde tanımlamıştır.

Hayat bilgisi dersi ile çocuğun kendini tanıması, sosyal bir varlık olduğu için çevresindeki doğal olayları algılaması, sosyal çevresini tanıması ve kendini geliştirmesi amaçlanmıştır (Akınoğlu, 2005: 2).

Hayat bilgisi dersi, öğrencilerin ait olduğu toplumun ve çevrenin kendileri ile ilgili tarafların gerçekçi bir yaklaşımla ele alındığı ve onların gelişimlerine, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına hitap eden bir derstir (Bektaş, 2009: 15).

Hayat Bilgisi sosyal ve doğal olaylara, eşyalara ve varlıklara karşı merak duygusu uyandıran bir derstir (Güngördü, 2001: 1).

Hayat bilgisi dersi, öğrencilerin fiziksel, ruhsal, sosyal, toplumsal ve ahlaki yönden gelişmesini, sağlıklı ve mutlu bireyler olmalarını ve öğrencilerin yaşadığı topluma uyum sağlamasını amaçlayan bir derstir. Hayat bilgisi dersinin amacı çocukların içinde buldukları toplumu tanımaları ve karşılaştıkları sorunlar karşısında problem çözme becerisini kullanarak bu sorunları çözme becerisi kazandırmaktır (Tay, 2007: 93).

Hayat bilgisi dersi ile öğrencilere birçok bilgi, beceri ve tutum kazandırılmaya çalışılmaktadır. Değerler de hayat bilgisi dersinin öğrencilere kazandırmak istediği kavramlardandır. Hayat bilgisi dersinde değerler, planlı ve programlı bir şekilde kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Ülkemizde 2005 yılından itibaren uygulanmakta olan sosyal bilgiler ve hayat bilgisi öğretim programlarında değer kavramına ve öğretimine yer verilmiştir.

Programda aynı zamanda değerlere ait kazanımlar ve etkinliklerde yer almaktadır (Demirtaş, 2011: 53, Akt. Kalın, 2013: 20).

2.1.4.1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Değerler

Türk milli eğitim sisteminin genel amaçlarında değerlerin izlerini görmek mümkündür. Bunun yanında sahip olduğumuz değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmak gayesiyle Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarına değerler eğitimini içeren konular eklemiştir. Bu konular hayat bilgisi, sosyal bilgiler, din kültürü ve ahlak bilgisi, düşünme eğitimi gibi derslerin öğretim programında yer almaktadır (Aydın ve Akyol Gürler, 2012: 52, Candan. G. ve Ergen 2014: 140). İlkokul ders programı incelendiğinde hayat bilgisi dersinin değerlerin kazandırılmasında çok önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerler, programda kişisel nitelikler olarak verilmiştir. Hayat Bilgisi Öğretim Programında (2009: 15) yer alan bu kişisel nitelikler:

- Öz saygı
- Öz güven
- Toplumsallık
- Sabır
- Hoşgörü
- Sevgi
- Saygı
- Barış
- Yardımseverlik
- Doğruluk
- Dürüstlük
- Adalet
- Yeniliğe açıklık
- Vatanseverlik
- Kültürel değerleri koruma ve geliştirmedir.

2.2. DEĞERLER EĞİTİMİ VE MEDYA

2.2.1. Çocukların Gelişim Evreleri ve Medya Kullanımı

Tüm toplumlarda 0-18 yaş arası bireyler çocuk olarak kabul edilmektedir (Pembecioğlu,1997: 253). Çocukların bilişsel gelişimleri ile çizgi filmler ve televizyon programları arasında ilişki bulunmaktadır. Çocukların bilişsel gelişim dönemleri Piaget' in Bilişsel Gelişim Kuramı dikkate alınarak açıklanmıştır.

2.2.1.1. 0-2 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi

0-2 yaş arası çocuklar, çevreyle etkileşim sonucunda edindiği yaşantılar sayesinde bilişsel yapılar oluştururlar, davranışları amaçlı davranışlara dönüşmeye başlar, basit problemleri çözerler, nesnenin sürekliliğini kazanırlar ve deneme yanılma yoluyla öğrenirler (Senemoğlu, 2007: 40-41). Aynı zamanda bebeklerin dil gelişimi bu dönem içerisinde başlar ve gelişir.

Ebeveynler çocuklarının sağlıklı gelişimi için onlarla ilgilenmeli ve kaliteli zaman geçirmelidirler. Böylece çocuklarının ait olma ve güven duygusu gelişecek, gelişimleri bir bütün olarak istenilen düzeyde olacaktır. Bu dönemde ebeveynlerin çocuklarına temel becerileri ve değerleri kazandıracak çizgi filmleri izlettirmeleri çocuklarının gelişimini olumlu yönde etkileyebilir.

0-2 yaş döneminde çok fazla televizyon karşısında kalan bebekler bilişsel olarak gelişimlerini engelleyecek bazı olumsuzluklarla karşılaşabilir. Televizyondaki görüntülerin hızlı bir şekilde değişmesi bebekte şemasal alışkanlıkların oluşmasını zorlaştırmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren televizyon izleyen çocuklarda fiziksel beyin gelişiminin olumsuz etkilenmesi dikkatin sürekliliği üzerinde bozucu bir etkiye neden olmaktadır (Yazıcı, 2011: 45, Akt. Demir, 2013: 156). Bundan dolayı ebeveynler çocuklarının televizyon karşısında geçirdiği süreye dikkat etmeli, çizgi film konusunda seçici olmalı ve olabildiğince çizgi filmleri çocukları ile birlikte izlemelidirler.

2.2.1.2. 2-7 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi

2-7 yaş arası çocukların bilişsel gelişim özellikleri incelendiğinde bu dönem çocuklarında benmerkezci bir düşünce yapısı vardır. Korunum kazanılmıştır, düşünme biçimi olarak sembolik düşünme biçimi gelişmiştir, aynı zamanda animizm ve animistik düşünme biçimi de bu dönemde oldukça sık görülen bir düşünme biçimidir (Yıldıoğan, 2012: 18).

2-7 yaş arası çocukları sezgilerine göre akıl yürüttükleri için çizgi filmlerde yer alan gerçek dışı olayları, gerçek olaylarmış gibi kabul edip, kendisine ve çevresine zarar verecek eylemler içerisinde olabilir. 2000 yılında ülkemizde yaşanan bir olayda, 4 yaşındaki bir çocuk kendisini çizgi film kahramanı olarak görüp 7. kattan atlamıştır (Karşlı, 2015). Aynı zamanda çocukların zihinsel, psikolojik ve fiziksel olarak gelişmelerinin üst düzeyde olduğu bir dönemde televizyon karşısında saatlerini geçirmeleri onların toplumsallaşma sürecini ve bedensel olarak sağlıklı gelişimini engelleyecektir. Bu yüzden ebeveynlerin çocuklarını toplumsal ve bedensel gelişimini olumlu yönde etkileyecek etkinliklere yönlendirmeleri gerekmektedir.

Ebeveynler çizgi film seçiminde dikkatli olmalı, çocuklarının bilişsel, sosyal ve psikolojik gelişimine katkıda bulunacak çizgi filmleri seçmelidirler. Bu şekilde seçilmiş çizgi filmlerin bu dönem çocuklarının gelişmelerini olumlu yönde etkileyecek bazı özellikleri vardır. Çizgi filmlerde yer alan basit düzeydeki konuşmalar, duyuşsal uyarılarla ilişkilendirilen görsel uyarılar, tasvir ve kelimelerin tekrarını içeren programların, çocukların dil gelişimine katkı sağladığı belirtilmektedir. Çizgi filmlerin dil gelişimine katkısının yanında çocukların algılama düzeylerinin gelişmesine de katkısı vardır (Çamlıbel İrkin, 2012: 42).

2.2.1.3. 7-11 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi

7 yaş bilişsel gelişim için çok önemli bir noktadır, bu dönemde çocuk sosyal ilişkilerde işbirliği yapacak duruma gelir, kural içeren oyunlar oynayabilir ve korunumu kazanır (Tatlı Erten, 2013: 5-6). Bu yaş döneminde çocuklar artık mantıksal düşünme yeteneğini kazandıkları için, çizgi filmlerde yer alan gerçek ve gerçeküstü olayları ayırt edebilmektedirler. Ancak yine de ebeveynler çocuklarının

yanlış çizgi film ve çocuk programı seçmelerine, çocuklarının uzun süre televizyon karşısında vakit geçirmelerine engel olmalıdırlar.

Bu yaş aralığındaki çocuklar okula başladıkları ve okula devam ettikleri için televizyon karşısında geçirilen uzun zaman; onların akademik başarılarının gerilemesine, sorumluluk duygusunun gelişmemesine, uykusuzluğa, derslerine dikkatini yoğunlaştıramama ve arkadaşlık bağı kuramama gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya gelmelerine neden olabilir. Ancak belli zamanlarda, doğru seçilmiş çizgi filmlerin, çocuk programlarının ve öğretici yayınların izlenmesi, çocukların genel kültür seviyelerinin gelişmesine, akademik başarılarının artmasına yardımcı olacak ve eğlenerek öğrenmelerini sağlayacaktır.

2.2.1.4. 11-18 Yaş Arası Çocuk ve Televizyon İlişkisi

11-18 yaş arası çocuklar yetişkin tarzda düşünmeye başlar, ancak bu tam anlamıyla bir yetişkin gibi düşünüyor anlamına gelmemelidir. Soyut varlıklar hakkında düşünebilir, sembolik düşünme bu dönemde etkisini yitirmiştir, düşünme becerileri gelişmiştir (Mert Ak, 2007: 58). Bu yaş aralığı çocukluktan yetişkinliğe geçiş evresi olan ergenlik döneminin yaşandığı dönemdir. Özellikle bu dönemde çocuklar çevrelerindeki kişileri (öğretmen, aile bireyleri ya da yakın çevresindeki kişiler) örnek alırlar.

Bu yaş grubu çocukların örnek aldığı bir diğer rol model ise televizyon programlarında ilgiyle takip ettikleri karakterlerdir. Bu karakterlerin konuşma, giyim davranış gibi birçok özellikleri çocuklar için bir modeldir. Bu dönemde çocuk kim olacağına medya yolu ile cevap aramaktadır (Demir, 2013: 160). Bundan dolayı bu dönemde çocukların doğru programları izlemeye yönlendirilmeleri, doğru modelleri örnek almaları sağlanmalıdır. Aksi takdirde çocuklar yanlış kişileri örnek alarak saldırganlık, madde bağımlılığı, toplumsal değerlere uymama ve suç işleme gibi davranışları sergilemektedir.

Ergenlik döneminde vücutta meydana gelen değişimden dolayı, ergenlerin psikolojilerinde gelgitlerin olabileceği, bu gelgitler onların sinirli bir ruh haline bürünmelerine neden olabileceği unutulmamalıdır. Bundan dolayı bu dönem

çocuklarının şiddet içeren filmler izlemeleri onların yaşadığı bu duyguyu destekleyici özellikte olabilir. Bu ise çocukların geri dönüşü olmayan hatalar yapmasına neden olmaktadır.

Ebeveynler, bu dönem çocukları ile yakından ilgilenmeli, onlara değer verdiklerini hissettirmeli, onlarla arkadaş olmalı, çocuklarına karşı daha sabırlı olmalıdırlar. Bunların yanında çocuklarını sanat veya spor aktivitelerine yönlendirerek bu dönemi sağlıklı bir şekilde atlattıklarını sağlamalıdırlar.

2.2.2. Çizgi Filmler

Televizyon günümüzde en yaygın kullanılan iletişim araçlarından bir tanesidir. Hemen hemen tüm evlerde televizyon bulunmakta ve insanlar televizyonda yayın yapan programlardan birçoğunu izlemektedir. Bu programlardan bir tanesi de çizgi filmlerdir.

Tarihi çok eski zamanlara dayanan çizgi filmler belli bir konu çerçevesinde hareketlerin kare kare çeşitli çizim, fotoğraflama ya da dijital ortam teknikleriyle canlandırılmasıdır (Malatyalıoğlu, 2014: 1).

Çizgi film, *“Bir konuyla ilgili olarak karakterlerinin hareketlerini belirtecek şekilde art arda çizilmiş resimlerden oluşan sinema filmi.”* olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017).

Devam eden resimlerden oluşan çizgi filmlerde, her bir anı gösteren resimler öncelikle filme alınır. Ardından hareketli bir şekilde ekranlara yansıtılarak resimlere canlılık kazandırılır. Çizgi filmler çizim, karikatür, resim, kukla gibi nesnelere hareketli göstermek için sinema tekniğinin grafik ve resimlere uygulanmasıdır (Özakçaoğlu, 2009: 65).

Animasyon (canlandırma), *“Tek tek resimleri veya hareketsiz cisimleri hareket duygusu verebilecek bir biçimde düzenleme ve filme aktarma işi.”* olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017).

Art arda çizilmiş resimlere hareket verilmesiyle oluşturulan çizgi filmler, çok eski zamanlardan beri çocuk ve yetişkin fark etmeksizin insanların ilgisini çekmiştir. Çıktığı ilk günden itibaren sürekli gelişim gösteren ve özellikle son zamanlarda

teknolojinin gelişmesiyle daha da gelişen çizgi filmler daha uzun yıllar gösterilmeye devam edecektir.

2.2.3. Çizgi Filmlerin Kullanım Alanları ve Eğitim Özelliği

İlk çıkış amacı eğlence olan çizgi filmlerin, yarattıkları düşsel dünya izleyiciler üzerinde büyük bir etki yaratmış ve günümüzde eğitim ve reklâm filmleri gibi birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır (Özgökbel – Bilis, 2011: 120).

Artan bu popülerite ile çizgi filmler gün geçtikçe daha fazla sayıda kişiye ulaşmaktadır. Bu kadar büyük bir izleyici kitlesine sahip olan çizgi filmler eğer uzman eğitimciler, psikologlar ve sosyologlar tarafından hazırlırsa eğitim alanında olumlu yönde kullanılabilir. Böylece çizgi filmler aracılığı ile toplumsal ve kültürel değerlerin aktarımının yanında öğrencileri bilgilendirerek akademik başarılarının olumlu yönde gelişmesine yardımcı olunur.

Çizgi filmlerin ortaya çıkmasının asıl amacı, eğlendirirken eğitmektir. Çizgi filmlerde öğretici kavramlar ve soyut kavramların somutlaştırılması, onun bilgilendirici işlevini göstermektedir (Güler, 2013: 210).

Çizgi filmlerin bilgilendirici işlevinin yanında, konu gerçekçi bir şekilde verildiği gibi çocukların hayal dünyasını geliştirecek şekilde de verilmektedir. Bu durum öğretim sürecini daha renkli hale getirerek çocukların öğrenmeye karşı daha istekli olmalarını sağlamaktır (İnce,1991, Akt. Aşçı, 2006: 12).

Aynı zamanda çizgi filmlerin asıl gücü karışık olayları anlaşılır hale getirmek, görünmeyeni görünür hale getirerek hızlı ve etkili bir öğretim sağlamaktır (Çakmak, 2010: 31).

Uzmanlar tarafından hazırlanmış çizgi filmler, eğitim ortamında birçok kavramın öğretilmesinde ve çocuk eğitiminde kullanılabilir. Örneğin Türk televizyon kanallarında uzun süreden beri yayınlanmakta olan ve birçok çocuk tarafından izlenen “Pepee” adlı çizgi filmde “sayılar, ağırlık ölçme, kişisel bakım, sevgi, geometrik şekiller, renkler, duyu organları, tuvalet alışkanlığı, mevsimler, zıt kavramlar, yaşadığımız gezegen, paylaşma, beslenme alışkanlığı, sağlık gibi eğitim alanında da eğitimi ve öğretimi yapılan kavramlar çocuklara kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çizgi filmlerin sahip olduğu renk, müzik ve hareketin yardımıyla bu kavramlar öğrencilere etkin bir şekilde kazandırılacak, öğrencilerin öğrenme isteği

artacak ve öğrenilecek kavrama dikkatleri çekilerek öğrenmeye odaklanmaları sağlanacaktır.

2.2.4. Çizgi Film ve Değerler

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, savaşlar ve aile yapılarındaki değişim toplumun temel yapıtaşlarından değerlerin kazanılmasını ve aktarımını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu durum toplumlarda yozlaşmalara neden olmuştur. Bu yozlaşmanın farkında olan toplumlar, değerlerin kazanılması için farklı yollar denemektedir. Bu yollardan birisi de öğretim programlarında değerlere yer verilmesidir. Ülkemizde de yapılan çalışmalar doğrultusunda değerler öğretim programlarına girmiştir. Okullarda farklı etkinliklerle değerler öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ancak eğitim hayatının ilk sekiz yılında öğretmenler, değerler eğitimine yönelik farklı ve kullanışlı çalışmalara ihtiyaç duymaktadırlar. Günümüzde öğrenci merkezli ve yapılandırmacı yaklaşımın esas alındığı öğretim programlarında içeriğin daha etkili verilmesini sağlayacak yeni yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır (Kanger, 2012: 46). Bu yöntemlerden bir tanesi çizgi filmler olabilir. Çizgi filmlerin sahip olduğu olay, renk, müzik ve hareket çocukların ilgisini çekmekte ve bu özelliklerinden dolayı dikkatlerini üst düzeyde tutmaktadır.

Çizgi filmlerin bilgilendirici, öğretici ve eğlendirici özelliği ile içinde yaşadığı toplumun milli değerleri ve evrensel değerleri aktarma özelliği de vardır. Çocuklar çizgi filmler aracılığı ile toplumun temelini oluşturan değerleri öğrenebilir. Filmlerde iyi bir senaryo çerçevesinde verilen saygı, sevgi, yardımseverlik, hoşgörü, paylaşma, sabır, güven, doğruluk, dayanışma, adalet, doğa sevgisi, vatanseverlik ve sorumluluk gibi değerler çocuklar tarafından kolay bir şekilde içselleştirilebilir. Bu değerler, çocukların yaşadıkları topluma uyum sürecini kolaylaştırmakta ve yaşadığı toplumun bir parçası olma yolunda onlara yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda değerler soyut kavramlardır. Bundan dolayı çizgi filmlerde değerlere yer verilmesi ve değerlerin işlenmesi, soyut olan bu kavramların somutlaştırılmasına yardım etmektedir.

Bu özelliklerinin yanında gelişim çağında olan çocuklar, kişilik ve karakterlerinin oluşmasında televizyonda gördükleri ya da çevresindeki bireylerin konuşma, jest, mimik ve hareketlerini model alırlar. Çocukların doğru çizgi filmlere

yönlendirilerek, bu çizgi filmlerdeki değerlere sahip kahramanları model almaları onların gelecekte iyi bir yetişkin olmalarına katkı sağlayacaktır.

Bu aşamada çizgi filmleri yayınlayan medya organlarına da büyük görevler düşmektedir. Medya, içinde bulunduğu toplumun ahlaki, dini ve toplumsal değerlerine uygun yayınlar yapmalıdır (Ceylan, 2012: 56). Aynı zamanda RTÜK, televizyonda yayınlanan programlarda toplumun genel ahlak ilkelerine aykırı programlar yapılmaması, insanların ırk, inanç, dil ve benzeri nedenlerden dolayı kınanmaması ve aşağılanmaması, Türk aile yapısına aykırı olmaması ilkeleri gereğince davranmalıdır (Ceylan, 2012: 56-57).

Çocuklarda değer kavramının oluşmasında aile, okul, arkadaş çevresi ve medya gibi birçok faktör etkilidir (Akıncı ve Güven, 2014:430). Bundan dolayı değer oluşumunda çizgi filmlerin etkisinin göz ardı edilmemesi gerekir.

2.2.5. Çizgi Filmlerin Faydaları

Televizyon ve televizyon programları içinde yer alan çizgi film ve çocuk programlarının, çocuklar için birçok faydası vardır. Çizgi filmlerin ve çocuk programlarının faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- Doğru şekilde kullanılan çizgi filmlerin, bilgilendirici, kişiliği geliştirici, öğretici özelliği vardır (Can, 1995: 90).
- Televizyon, çocukların çevresini tanıması ve çevresinde olup bitenleri anlamlandırmasında yardımcı olur (Büyükbaykal, 2007: 32).
- Eğitsel çizgi filmler çocukların çevresinde olup bitenlere farklı pencerelerden bakabilmelerini sağlamakta, bununla ilişkili olarak da çocukların hayal dünyalarını zenginleştirmektedir (Hacıbektaşoğlu, 2014: 40).
- İyi seçilmiş çizgi filmler çocukları eğlendirmenin yanında kişisel ve toplumsal gelişimlerine fayda sağlar (Yağlı, 2013: 710).
- Doğru kullanıldığında çizgi filmlerin çocuklar üzerinde öğretici, bilgilendirici, kişiliği geliştirici ve model olabilen özellikleri vardır (Özdemir ve Ramazan, 2012: 160).

- Çizgi filmler, çocukların hızlı okuma ve kavrama yeteneklerini geliştirmesine yardımcı olur (Aşçı, 2006: 12).
- Televizyon, çocuklar üzerinde ebeveynlerden sonra onları en çok bilgilendiren ve toplumsallaştıran araçtır (Güler, 1989: 166, Akt: Karaca, Pekyaman ve Güney, 2007: 234).
- Çizgi filmin asıl gücü (potansiyeli), karmaşıklığı çözmek, soyut olanı somutlaştırarak özlü bir öğretim sağlamak, simgeleri sadeleştirerek etkin bir öğrenme sağlamaktır (Güler, 2013: 210).
- Çizgi filmlerin birçok kullanım alanı ve izleyenler için yararı vardır. İnsanlara eğlendirici vakit geçirtmesi ve öğretim amacı ile kullanılması, kullanıldığı alanlardan bazılarıdır. Uzmanlar tarafından hazırlanmış çizgi filmlerde konu, gerçekçi bir şekilde verilebildiği gibi, hayal gücünü geliştirebilecek bir biçimde de ele alınabilmekte ve böylece öğretim süreci sevimli hale getirilerek öğrenmeye karşı istek artırabilmekte, ayrıca rengin ve sesin devreye girmesi ile öğrenmedeki kalıcılığı artırmakta, aynı zamanda görsel ve işitsel uyarılarla etkin bir öğrenme sağlayabilmektedir (Güneş, 2010: 50).

Önder ve Dağal' a (2006:174) göre ise çizgi filmler, çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek programların yanı sıra; bazı programların paylaşma, yardımlaşma, hızlı düşünme, zihinsel gelişimlerini hızlandırma, bilinmeyi keşfetme, dil gelişimini hızlandırma gibi olumlu etkileri de olmaktadır (Akt. Büyükbaykal, 2007: 36).

Güler (2013: 208-209) çizgi filmlerin yararlarını şu şekilde sıralamıştır:

- *Sinir sistemi, kulağın iç yapısı gibi insan vücudunun içsel işlevlerini tanıtmada kullanılabilir.*
- *Anlaşılması güç, karışık bilgilerin aydınlatılmasında yardımcı olur.*
- *Bir atomun içindeki nükleer eylemin gösterilmesi gibi, gözle görülemeyen, küçük devinimleri büyülterek görülebilir duruma getirir.*
- *Hoşgörü, özgürlük gibi açıklanması zor, soyut kavramları iyilik- kötülük düşüncesinin uygulanmasını gösterir.*

Çizgi filmlerin çocukların bir bütün olarak sağlıklı gelişmesinden hayal dünyalarının zenginleşmesine kadar birçok faydası vardır. Ancak bu tüm çizgi filmler için geçerli değildir. Ailelerin ve eğitimcileri çizgi film seçerken bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir. Öncelikle çizgi filmlerin alanında yetkin kişilerce hazırlanmasına, uzun süre televizyon izlenmemesine, çizgi film izleme

sürecinin çocuklar ile birlikte geçirilmesine, toplumsal değerleri aktaran ve çocukların akademik başarılarını olumlu yönde etkileyecek çizgi filmler tercih edilmelidir. Ancak bu şekilde hazırlanan çizgi filmler çocuklar için faydalı olacaktır.

2.2.6. Çizgi Filmlerin Zararları

Ebeveynlerin bilinçli tercihler yapmamaları, çocuklara televizyon karşısında sınırsız bir özgürlük tanımaları, evlerde televizyonun çocukların susması ve sessizce oturması için kullanılan bir eşya olması durumlarında televizyon çocukların gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen tehlikeli bir nesne haline gelmektedir.

Televizyonun yanlış kullanılması çocukların toplumsallaşmasını olumsuz yönde etkiler (Büyükbaykal, 2007: 32). Bu durum çocukların diğer insanlarla etkileşim kurmasını etkileyebilir ve bireylerin kalabalıklar içinde yalnızlaşmasına neden olabilir.

Dikkat süreleri oldukça kısa olan çocuklarda televizyon ekranındaki hızlı akan görüntülerden dolayı konsantrasyon sorunu ve dikkat dağınıklığı gibi problemler görülebilmektedir (Büyükbaykal, 2007: 35). Bunun sonucunda çocuklar, derslerine odaklanma sorunları yaşayabilir, akademik anlamda başarısız olabilirler.

Çizgi filmlerde şiddet içerikli konular çok fazla kullanılmaktadır. Her ne kadar olumlu duygularda yer alsın da şiddet içeren unsurlar çocukları olumsuz yönde etkilemektedir (Kırık, 2013:196). Şiddet unsurlarının etkisi altında yetişen çocukların yetişkin olduklarında şiddete ve suç işlemeye daha meyilli olacağı söylenebilir.

Çizgi filmlerde yer alan şiddet çocuklara olumlu bir değermiş gibi sunulmaktadır. Televizyon kanallarında gösterilen çizgi filmlerde problemler karşısında şiddete başvurulduğu, şiddet içeren sahnelerin şirin ve sempatik gösterildiği görülmektedir (Güler, 2013: 211).

Televizyonun insanlarda zihinsel tembelliğe neden olma, bilişsel gelişimin üst basamakları olan analiz ve sentez gücünü ve yaratıcılığı azaltma gibi olumsuz etkileri vardır (Doğan ve Göker: 2012: 8). Hayal dünyalarının bu kadar geniş olduğu bir dönemde çocukların uzun süre televizyon karşısında kalması, onların olaylar

karşısında yorum yapamayan ve problemlere çözüm üretemeyen bireyler haline gelmesine neden olmaktadır.

Çocukların televizyonda izlediklerini koşulsuz taklit etme özelliklerinden dolayı, birçok olumsuz davranışı taklit ettikleri ve kötü alışkanlıklar kazandıkları kabul edilmektedir (Doğan ve Göker: 2012: 9). Çocukların yanlış kişileri rol model alması karakter ve kişiliklerinin oluşmasında onları olumsuz etkileyecektir.

Televizyon izleyen çocuklarda öncelikli olarak akademik anlamda isteksizlik, okumada eksiklikler, saldırganlık, duygu ve düşüncelerinin ifade edememe, hayal dünyasında yaşama, sosyal ilişkilerde zorlanma ve sağlık sorunları yaşama gibi olumsuz etkiler görülebilir (Büyükbaykal, 2007: 35). Çocukları bu zararlı etkilerden korumak tamamen ailelerin elindedir. Aileler yeteri kadar zaman ayırarak, doğru çizgi filmler seçerek ve televizyon izleme süresini çocukları ile beraber geçirerek bu zararlardan çocuklarını korumalıdır.

2.2.7. Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimi Üzerindeki Etkisi

Medyanın toplum üzerindeki etkisi konusunda birbirinden çok farklı görüşler vardır (Arslan, 2004: 2). Bu bağlamda medya, çocuklar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz bir etkiye sahiptir.

Çizgi filmlerin çocukları olumlu veya olumsuz yönde etkilediği gerçeğinden yola çıkarak, çizgi filmleri hazırlayan kişilerin bazı temel noktalara dikkat etmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda çocuklar üzerinde önemli bir etkiye sahip olan çizgi filmlerin çocuk gözüyle değerlendirilip, neden tercih edildiğinin bilinmesi, çocuklar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesi bunun yanında ebeveyn ve öğretmenlerin de hangi filmleri tercih ettikleri ve bu filmleri neden tercih ettikleri, film seçerken hangi özelliklere dikkat ettiklerinin bilinmesi önem taşımaktadır (Samur, Demirhan, Soydan ve Önkol, 2014: 154).

Çizgi filmler bu özellikler bilinir ve uzmanlar tarafından hazırlanırsa çocuklar üzerinde olumlu etkiler bırakabilir. Bu olumlu etkilerden bir tanesi medyanın çok önemli bir eğitim aracı olmasıdır. Medya yoluyla çok fazla insan aynı anda eğitilebilir. Geniş kitleleri eğitmenin yanında bireyleri birçok yönden etkileme gücüne sahiptir (Arslan, 2004: 4). Bunun yanı sıra bazı araştırmacılar televizyonun

çocukların derslerle ilgili becerilerinin gelişmesini sağladığını tespit etmişlerdir (Günaydın, 2011, Akt. Ünal ve Durualp: 2012: 95).

Aynı zamanda okul öncesi çocukların gelişimlerine uygun, uzman kişiler tarafından hazırlanmış programları izlemeleri gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir (Gündüz-Kalan, 2010: 65).

Bu olumlu etkilerin yanında çocukların ve toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak hazırlanmayan çizgi filmlerin çocuklar üzerinde olumsuz etki bıraktığı bilinmektedir. Olumsuz etkilerin başında çocuklarının zamanlarının büyük bir kısmını televizyon karşısında geçirmeleri gelmektedir. Büyüme çağında olan çocuklar için oyunun, onların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Bu önem dikkate alındığında sürekli televizyon karşısında oturan çocukların, akranlarına göre her yönden geri kalacağı söylenebilir. Aynı zamanda televizyon karşısında çok fazla kalma ve yaş grubuna uygun olmayan yayınların izlenmesi çocuklarda gelişim bozukluğuna neden olmaktadır (Gündüz-Kalan, 2010: 65).

Çocukların gelişimlerini olumsuz etkilemesinin yanında araştırmacılar, medyanın kültürel yozlaşmanın yanı sıra bireylerin kişilik yapılarında da olumsuz etkilere neden olduğunu sıklıkla vurgulamaktadırlar (Arslan, 2004: 10).

Çizgi film kanallarında yer alan çizgi filmlerin büyük bir oranı yabancı ülkeler tarafından hazırlanmaktadır. Yabancı ülkelere ithal edilen çizgi filmler şiddet sahneleri içermeye, Türk kültürüne aykırı örf, adet, gelenek, ve göreneklerinin yer alması açısından birçok problemi barındırmaktadır (Yorulmaz, 2013: 129).

Çocukları çizgi filmlerin bu olumsuz etkilerinden korumak, sadece çocuklar için eğitici ve öğretici programlarının tespit edilerek izlenmesiyle gerçekleşebilir. Bu nedenle yetişkinlerin ya da anne-babaların, çocukları için “uygun olmayan içerik” ya da “uygun bulmadıkları içerik” konusunda dikkatli olması gerekmektedir (Samar, Demirhan, Soydan ve Önkol, 2014: 153). Bu konuda medya organlarına da önemli görevler düşmektedir. Özel televizyon kanallarının ticari kaygıları, topluma hizmet anlayışlarının önüne geçmektedir (Cesur ve Paker, 2007: 108). Bu durumda çocuklara yönelik yayınlar yapılmasına engel teşkil etmektedir.

Henüz soyut olayları ve kavramları ayıramayan, gördüklerinden yola çıkarak kendisine bir dünya kuran çocukların benlik yapılarının ve kişiliklerinin oluşmasında aynı zamanda kültürel değerleri kazanmasında çizgi filmler önemli bir yere sahiptir (Oruç, Tecim ve Özyürek, 2011: 283). Bundan dolayı ailelerin çizgi film seçiminde

çok dikkatli olmaları, uzman kişiler tarafından hazırlanan çizgi filmleri tercih etmeleri, çocuklarının uzun süre televizyon karşısında kalmalarını engellemeleri, mümkünse çizgi filmleri beraber izlemeleri gerekmektedir.

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

İnce (1991) “Çizgi Filmlerin 6-18 Yaş Grubu Bireylerin Yaşantılarında Yeri ve Önemi” adlı çalışmasında, 6-18 yaş arasındaki bireylerin, çizgi filmler hakkındaki bilgi, düşünce ve yönelimlerini belirlemiştir. Araştırmanın sonucunda çizgi filmlerin çocuklarca sevildiği, çizgi filmlerden yararlandığı, yayınlanan programların izleyicilerin beklentilerine göre düzenlenmesi gerektiği, bunun yaratıcılık ve bilgi düzeyini artıracığı sonucunu bulmuştur.

Can (1995) “Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri” adlı çalışmasında ülkemizde yayınlanan çizgi filmlerin, okulöncesi çocukların gelişimi ve iletişimi bağlamında nasıl etkilediğini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çizgi filmlerin çocuklar tarafından en çok izlenen televizyon programı olduğu, çocukların çizgi filmlerdeki kahramanlardan etkilendiği ve bu etkilenme sonucunda arkadaşlık ilişkilerinde, söz dağarcıklarında, resimlerinde, oyunlarında değişim gözlemlendiği ve çocukların en fazla etkilendikleri çizgi filmlerin şiddet içeren çizgi filmler olduğu sonucuna varmıştır.

Büyükbaykal (2007) “Televizyonun Çocuklar Üzerinde Etkileri” adlı çalışmasında televizyonun çocuğun topluma adaptasyonuna, psikolojisine, beslenme alışkanlıklarına, zihinsel-duygusal-fiziksel gelişimine olan etkileri üzerinde durmuştur. Televizyonun topluma faydalı olması; bir kitle iletişim aracı olarak önemini ve işlevselliğini koruyabilmesi için eğitici olan programların televizyonda daha çok yer alması ve topluma yönelik kaliteli yayınların, bireylere çok katkı

sağlamayan yayınlar arasından seçilerek ön planda tutulmasının gerektiği sonucuna varmıştır.

Cesur ve Paker (2007) “ Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri” adlı çalışmasında çocukların TV programlarındaki tercihlerini, kitap ve bilgisayar kullanımındaki ilgilerini belirlemiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların yalnızca çocuk programlarını takip etmedikleri, önemli bir oranda yetişkinlere yönelik programları da takip ettiklerini belirlemiştir.

Demircioğlu (2007) “Tarih Öğretiminde Filmlerin Yeri ve Önemi” adlı çalışmasında, tarih derslerinde filmlerin yeri, önemi ve en etkili şekilde nasıl kullanılabilirler gibi hususlarda tarih öğretmenlerine yardımcı olmaya çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda filmlerin tarih öğretiminde kullanılabilirliği ve derslerde filmlerden beklenen verimin alınabilmesi için tarih öğretmenlerinin, bu konu ile ilgili gerekli bilgi ve beceriye sahip olmaları gerektiği sonucuna varmıştır.

Narin (2007) “İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’ nın Vatandaşlık Bilgi, Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmasında İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler, Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programını vatandaşlık, bilgi ve becerileri kazandırması bakımından büyük ölçüde yeterli bulmaktadır. Ancak vatandaşlıkla ilgili bazı değerleri kazandırma bakımından yeterli olmadığını, yine öğretmenler Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmaya uygunluğuna ilişkin, bilgi ve beceri kazandırma bakımından programın yeterli olduğunu, üçte bir oranında ise değer kazandırma bakımından programın yeterli olmadığı düşüncesinde olduğu kanaatine varmışlardır. Aynı zamanda öğretmenler; Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda milli değerlere yeterince önem verilmediğini; hayat bilgisi dersi ile öğrencilere başkalarının haklarına saygılı olma, dürüst ve hoşgörülü olma, vatan millet ve bayrak sevgisini kazandırmaya yönelik değerlerin kazandırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

İşsever (2008) “Çizgi Filmlerdeki Şiddetin İlkokul Öğrencileri ile İlişkisi” adlı çalışmasında televizyonlarda yayınlanan çizgi filmlerdeki şiddetin ilköğretim çocuklarıyla ilişkisini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyetler arasında şiddete yönelmede anlamlı bir farkın olduğu, her gün çizgi film izleyen çocukların

şiddete meyil oranının yüksek olduğu, çocukların şiddet içeren davranışları sergilerken çizgi film kahramanlarını model aldığı, saldırgan davranışların televizyondan izlenerek bile öğrenildiği ve çocukların çizgi filmlerden çok fazla etkilendiği sonucuna ulaşmıştır.

Aslan (2009) “Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma” adlı çalışmasında öğretmen adaylarının kahraman algı ve tercihlerinin ne olduğunun araştırılması ve buradan yola çıkarak var olan sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan kahramanlarla, öğretmen adaylarının kahraman tercihlerinin ne boyutta örtüştüğünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda örnekleme oluşturan ders kitaplarında rol model olarak yer alan 38 kahramanın bulunduğu, en fazla “yönetim” alanından kahramanın yer aldığı, en çok yer alan kahramanın Atatürk olduğu, toplumumuz için önemli kahramanlardan olan Hz. Muhammed, Hz. Ömer, Mimar Sinan ve Mevlana gibi isimlerin, ders kitaplarında herhangi bir değer için rol model olarak yer almadığı; öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmada isimleri en çok geçen kahramanların Atatürk ve Hz. Muhammed’ in olduğu, kahramanların biri dışında (Einstein) hepsinin Müslüman olduğu, ikisi (Einstein ve Hz. Muhammed) dışında hepsinin Türk ayrıca kahramanların tamamının erkek olduğu sonucuna varmıştır.

Çetin-Balcı (2009) “İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Adil Olma Değerinin Öğretiminde, Çoklu Zeka Kuramının Uygulanması” adlı çalışmasında İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde, çoklu zekâ kuramına göre hazırlanan eğitim durumlarıyla geleneksel öğretim yöntemiyle verilecek eğitim durumlarının, öğrencilerin seçilen değere ilişkin görüşlerine ve değeri içselleştirmelerine yaptığı etkiyi belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin adil olma değerini içselleştirme düzeylerinin ilk etapta birbirlerine yakın olduğu, çoklu zeka yöntemiyle verilen adil olma değeri eğitiminin, değeri içselleştirme düzeylerini geliştirme açısından geleneksel yöntemle verilen eğitimden daha etkili olduğu, deney grubundaki öğrencilerin adil olma değerini içselleştirmelerinde artış olduğu görülmüştür.

Uçar (2009) “Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerle İlgili Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında ilköğretim sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmenlerin görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin mevcut

programda yer alan değerlerle ilgili kazanımları yetersiz olarak değerlendirdiğini ve bu kazanımlara programda daha çok yer verilmesi gerektiğini tespit etmiştir.

Biberci (2010) “2-7 Yaş Arası Çocuklarda Sevgi ve Merhamet Değerlerinin Hadisler Işığında Öğretimi” adlı çalışmasında 2-7 yaş arası çocukların gelişimsel özelliklerini incelemiş ve ahlak gelişiminde etkili olan duygusal, sosyal ve zihinsel faktörleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların kendi gelişimlerine uygun olarak verilen bir ahlak eğitimi aracılığıyla çocukta hedeflenen amacın gerçekleştirebileceği, bunun için görsel ve işitsel materyallerden yararlanılabileceği, başta peygamberimizin örnek davranışları olmak üzere insanlığa hizmet etmiş Türk ve İslam büyüklerinin, kahramanların ve bilim adamlarının hayatlarının bu amaç için kullanılabileceğini belirtmiştir.

Meydan ve Bahçe (2010) “Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin değerleri kazandırmak için en fazla drama ve örnek olay yöntemini kullandıkları, kılavuz kitaptaki etkinlikleri yeterli gördükleri, değerleri kazandırmada çevrenin ve aile-okul-çevre işbirliğinin önemli olduğunu düşündükleri belirtilmiş olup değerleri kazandırmada ailenin desteğinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan (2011) “İlköğretimde Karakter Eğitimi ve Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler” adlı çalışmasında okullarda verilen eğitimin karakter eğitimiyle ne düzeyde örtüştüğü ve öğrencilere hangi değerlerin kazandırılması gerektiği, karakter eğitimi araştırmalarına nasıl katkı sağladığını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen, öğrenci ve velilerin ilköğretimde karakter eğitimi ile ilgili olarak en olumlu görüş bildirdikleri boyut psikososyal ortam, en olumsuz görüş bildirdikleri boyut ise paydaşların katılımı ve değerlendirme olmuştur.

Emir (2011) “Çocuk Programlarının 60-72 Aylık Çocuk Davranışlarına Etkileri” adlı çalışmasında okul öncesi çocukların eğitiminde kullanılan çizgi film, tiyatro, sinema, internet oyunları, bilgisayar eğitim CD’leri ve televizyon dizilerinin bu yaş grubu çocuklara etkilerini belirlemiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre bilgisayarda eğitim CD’si, tiyatro, çizgi film ve sinemanın çocukları olumlu etkilediği; internet oyunları ve televizyon dizilerinin ise olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Geçit ve Gençler' in (2011) "Hayat Bilgisi Dersinde Kazandırılması Beklenen Değerlere İlişkin Veli Görüşleri" adlı çalışmasında Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı' nda yer alan değerler hakkında velilerin görüşleri belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda veliler, programda yer alan değerlerden farklı olarak başka değerlere de eğitimde yer verilmesinin ve değer eğitiminin başta ailede olmak üzere okulda ve öğretmenler tarafından kazandırılmasının gerekliliğini vurgulamışlardır.

Oruç, Tecim ve Özyürek (2011) "Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler" adlı çalışmalarında, okul öncesi dönem çocuklarının izledikleri çizgi filmlerde rol model olarak kabul edilen kahramanlara ve bu kahramanların ne derece model alındığına dair bir alan araştırması yapmışlardır. Çalışmanın sonucunda çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki kahramanları olumlu yönde rol model aldıkları, çocukların kendi cinsiyetinden olan kahramanları daha fazla rol model aldıkları, izlenen programların çocuklarda şiddet ve saldırganlık davranışına büyük oranda yol açmadığı, çocukların model almalarında birçok nedenin yanında iyilik yapma, vatani koruma gibi davranışların olması çizgi kahramanları model alma sürecinde ahlak gelişimine katkı sağladığı, çocukların kendisiyle zaman geçiren, kendisine değer veren, kendisiyle oyun oynayan ve kendisini seven kişileri benimsedikleri, kahramanların çizgi filmde oynadıkları roller aracılığıyla farklı hayat tecrübelerini çocuğun hayal dünyasına sunarak onların zihinsel gelişimine katkı sağladığı, kimlik kazanımı konusunda erkek ve kız cinsiyetinin farklılaştığı sonucuna varmışlardır.

Aktan (2012) "100 Temel Eserde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumu" adlı çalışmasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği "100 Temel Eser" listesinde belirtilen eserlerde yer alan değerler ile ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında verilen değerlerin uyumunu incelemiştir. Araştırmanın sonucunda incelenen eserlerde en fazla sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, acıma, cesaret, ümit, merhamet ve başarılı olma; en az emaneti korumak, feragat, istişare, görgülü olmak, sağlıklı olmaya önem verme, tutumluluk, yeniliklere açıklık, ahlaklı olma, doğa sevgisi, eşitlik, hoşgörü, milli birlik şuurunu, ölçülülük, sadelik ve zarafet değerinin olduğunu tespit etmiştir. İncelenen eserlerde sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerden, sırasıyla sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik ve özgürlük değerlerinin en fazla yer alan değerler olduğunu bulmuştur. Tespit edilen değerler içinde, sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlerden bağımsızlık estetik, misafirperverlik,

sağlıklı olmaya önem verme ve temizlik değerlerini destekleyen değer olmadığını, yapılan analizler sonucunda incelenen eserlerde sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerleri zedeleyen ifadelerin de yer aldığını ortaya koymuştur.

Doğan ve Göker (2012) “Tematik Televizyon ve Çocuk: İlköğretim Öğrencilerinin Televizyon İzleme Alışkanlıkları” adlı çalışmalarında ilköğretim öğrencilerinin genel olarak televizyona, özelde ise çocuklara yönelik yayın yapan tematik kanallara bakış açısını belirlemiş ve televizyon izleme alışkanlıklarını ortaya koymuşlardır. Araştırmanın sonucunda çocukların yarısına yakınının günde 1 saat ve altında, büyük birçoğunun günde ez az üç saat ve altında televizyon izlediği, televizyon izleme saatlerinin daha çok sabah ve akşam saatlerinde yoğunlaştığı, çocukların televizyonda çoğunlukla çizgi film ve çocuk programları izlemeyi tercih ettiği; çocukların tematik çocuk kanallarından hayal dünyasını geliştirme, eğlendirme, bilgilendirme ve eğitime gibi faydalar gördükleri; televizyon izlemek yerine ailesiyle kitap okumak, sohbet etmek ve ailelerinin derslerine yardım etmelerini tercih ettikleri sonucuna varmışlardır.

Gedik (2012) “Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerlerin Kazandırılmasında 100 Temel Eser İçerisinde Yer Alan Hikaye Kitaplarının Rolü” adlı çalışmasında 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilere doğrudan verilmesi gereken değerlerin aktarılmasında hikâyelerin nasıl bir katkısı olabileceğini ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan değerlerden, “sorumluluk”, “yardımseverlik”, “dürüstlük” değerlerine ilişkin bulgulara çok fazla; “doğal çevreye duyarlılık”, “çalışkanlık”, “adil olma” değerlerine ait bulgulara daha az; “bilimsellik”, “kültürel mirasa duyarlılık”, “hak ve özgürlüklere saygı”, “farklılıklara saygı”, “vatanseverlik”, “estetik, “barış” değerlerine ait bulgulara ise çok az rastlamıştır. Yazarı Türk olan hikayelerde “hak ve özgürlüklere saygı” ile “barış” değeri, yabancı yazarı olan hikayelerde ise “kültürel mirasa duyarlılık”, “farklılıklara saygı” ve “vatanseverlik” değerlerine ait herhangi bir bulgu tespit etmemiştir.

Özer (2012) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Filmlerin Kullanımı” adlı çalışmasında sosyal bilgiler öğretiminde çizgi film kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisini belirlemiş ve değerlendirmiştir. Araştırmaya göre sosyal bilgiler öğretiminde çizgi film kullanımının öğrencilerin akademik başarısını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Özdemir ve Ramazan (2012) “Çizgi Filmlerin Çocukların Davranışları Üzerindeki Etkisinin Anne Görüşlerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmalarında çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkilerini anne görüşlerine göre belirlemişlerdir. Bu araştırmaya göre çocukların günde ortalama 1 -2 saat çizgi film seyrettiği, ilerleyen yaşlarda çocukların çizgi filmlere ayırdıkları zamanın diğer aktivitelerden daha fazla olduğu ve çocukların düzenli olarak izledikleri; annelerin televizyonu öncelikle “Birden çok işlevi olan araç”, sonra “Bilgilendirici araç” daha sonra ise “Boş zamanı değerlendirici araç” olarak algıladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bağcı (2013) “Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Çocuklar İçin Yazılmış Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması” adlı çalışmasında çocuk edebiyatı yayınlarındaki değerlerle çocuklar için yazılmış güdümlü eserlerdeki değerleri tespit etmiş, tespit edilen bu değerlerin karşılaştırmasını yapmıştır. Araştırmanın sonucunda güdümlü olarak yazılmış yayınların da çocuk edebiyatçıların eserlerinin de değerler eğitimi konusunda çok iyi, eksiksiz ve hatasız olmadığı, buradan yola çıkarak incelenen eserlerin birbirlerinin noksanlıklarını tamamladıklarını, bundan dolayı her iki grup eserin de çocuk eğitiminde kullanılmasının, değerler eğitimi açısından yararlı olacağını tespit etmiştir.

Demir (2013) “Türk Televizyonlarında Yayınlanan Çizgi Filmlerin İlköğretim Çağı Çocuklarının Toplumsallaşma Sürecine Etkilerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Türk televizyonlarında yayınlanan çizgi filmlerin ilköğretim 4., 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin topluma uyum sağlama sürecine etkisini analiz etmiştir. Araştırmanın sonucunda televizyon yayınlarının ilköğretim öğrencilerinin toplumsallaşma sürecine kısmi etkisi olduğu sonucuna varmıştır.

Dirican (2013) “ 3-6 Yaş Grubu Çocuklarına Yönelik Yayınlanan Resimli Hikaye Kitaplarının Bazı Temel Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında 3-6 yaş grubu çocukların değer kazanımına yönelik, Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli hikaye kitaplarındaki temel insani değerlerin neler olduğunu ve bu değerlere yer verilme oranlarını belirlemiştir. Araştırmanın sonucunda değer içeren resimli hikaye kitaplarının görsellerinde değinilen değerlere bakıldığında en fazla paylaşmak, sevgi, mutluluk, arkadaşlık ve yardımseverlik değerlerinin bulunduğunu; saygı, temizlik, nezaket, empati ve çalışkanlık değerlerininse orta derecede yer aldığını tespit etmiştir. Değer içeren resimli hikaye kitaplarının metin kısımları incelendiğindeyse en fazla sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk ve nezaket; en az cesaret, liderlik ve barış değerlerine rastlanmıştır. Ayrıca metin kısmında en fazla

sevgi değerine yer verilirken resim kısmında en fazla paylaşmak değerine yer verilmiştir. Her iki bölümde de barış değeri en son sırada bulunmaktadır.

Güzel (2013) “3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Temel Evrensel Değerleri İçermesi Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmasında 2009 yılında uygulamaya konulan Hayat Bilgisi Öğretim Programı’ na göre yazılmış 3.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer alan ve yer alması gerektiği düşünülen evrensel değerleri incelemeyi, ortaya koymayı ve gelecekte daha işlevsel kitapların hazırlanmasına katkıda bulunabilmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2012-2013 öğretim yılından itibaren 5 yıl süre ile okutulması kararlaştırılan 3.sınıf Hayat Bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi açısından yeterli olduğu; ancak incelenen kitaplarda misafirperverlik, barış gibi değerlere daha çok yer verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Sevim (2013) “Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması” adlı çalışmasında çizgi filmler değerler eğitimi bakımından karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda çizgi filmlerde sevgi, saygı, hoşgörü, işbirliği, adil olma, çalışkanlık, sorumluluk, temizlik, dürüstlük, yardımseverlik, aile birliğine önem verme, sağlıklı olmaya önem verme ve paylaşma değerlerine ait örnekler tespit etmiş ancak vatanseverlik ve barış değerlerine ise belirlenen çizgi filmlerin izlenen bölümlerinde rastlamamıştır.

Şimşek (2013) “Hayat Bilgisinde Kişisel Nitelik (Değer) Öğretimi” adlı çalışmasında hayat bilgisi öğretim programında kişisel nitelik olarak isimlendirilen değerlerin temalara dağılımını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda programda yer alan değerlerin temalara dağılımının birbirine eşit olmadığını, bazı değerler kazanımlar içerisinde fazlasıyla yer alırken bazılarının temalar içerisinde çok az yer aldığını, bazı değerlerin ise kazandırmaya çok uygun olmasına rağmen kazanımlar içerisinde hiç bulunmadığını tespit etmiştir.

Tarakçı (2013) “İlkokul 4.Sınıf Türkçe Dersinde Görsel Okuma-Görsel Sunu Çalışmalarında Değerler Eğitiminde Kitle İletişim Araçları Kullanılmasının Değer Edinimine ve Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi” adlı çalışmasında İlkokul 4. Sınıf Türkçe dersinde görsel okuma görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçlarının kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda değerler eğitimi programı ile yapılan etkinlikler öğrencilerin değer kazanımını olumlu yönde etkilemiş, değerler eğitimi programı çalışmalarına katılan öğrencilerin Türkçe dersi ile ilgili

tutumlarında olumlu yönde bir artış görülmüş ve bu programla ilgili öğrenciler bu artışa paralel bir görüş bildirmişlerdir.

Ünlüer (2013) “Masalların Dini ve Ahlaki Değerler Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında masalların yeniden gündeme gelmesini sağlamak; masalları değerler eğitiminde bir öğretim yöntemi olarak kullanımının mümkün olup olmadığını araştırmak ve sadece okul müfredatlarında değil aile içinde ve diğer ortamlarda da yeniden anlatılması için bir öneri sunmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda masallardan daha fazla yararlanılması için öğretmenlere ve din eğitimi yapan öğreticilere fikir vereceğini ve böylelikle değer eğitiminde katkı sağlayacağını, insanları etkileme gücüne sahip olması ve içerdiği dini, ahlaki değerlerin fazlalığı nedeniyle masalların, derslerde ya da benzer ortamlarda materyal olarak değerlendirilebileceğini belirtmiştir.

Yaşaroğlu (2013) “Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımları, değerler eğitimi açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda 33 kazanımı olan “Okul Heyecanım” temasında 15 kazanımın; 37 kazanımı bulunan “Benim Eşsiz Yuvam” temasında 9 ve “Dün, Bugün, Yarın” temasında ise 24 kazanımdan 7 kazanımın değerler ile ilgili olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca kazanımlarda en fazla “sorumluluk” değerine, en az da “barış”, “şiddetsiz hayat” ve “ahlak” değerlerinin yer aldığını belirlemiştir. 10 değer ise kazanımlarda hiç yer almamıştır.

Yorulmaz (2013) “Din ve Değerler Eğitimi Açısından Caillou Çizgi Filminin Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, birçok izleyicisi olan Caillou çizgi filmi, din ve değer eğitimi açısından değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda Caillou çizgi filminin değerleri geliştirici sözel ve görsel mesajlar barındırdığı, Caillou’ nun çocuklara iyi örnek olduğu ve olumlu özelliklere sahip olduğu, şiddet ve cinselliğin yer almadığı, sübliminal mesajların bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Buna karşılık korku, cinsiyet rollerinin karışması gibi olumsuz örneklerle de rastlamıştır.

Yuvacı (2013) “Okul Öncesi Değer Eğitimi Uygulayan Okullardan Seçilen Değerlerin ve Etkinliklerin İncelenmesi” adlı çalışmasında okul öncesi değer eğitimine yönelik öğretmen görüşlerini almış ve değer başlıkları çerçevesinde uyguladıkları etkinlik durumlarını tespit etmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin değer eğitimi sırasında evrensel değerler vermeyi amaçladıklarını, değer eğitimi verirken öğrencilere rol model olmaları gerektiğini, ders esnasında

gösterip yaptırma tekniğinin olumlu sonuçlar doğurduğunu, değer eğitimi etkinliklerinde konuya adaptasyonu sağlamak için daha fazla yöntem kullanılması gerektiğini tespit etmiştir.

Ateş (2014) “İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi ve Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma” adlı çalışmasında 2012-2013 eğitim öğretim yılında değerler eğitimi, kazanımlarının kazandırılması, değerler eğitiminin gerekliliği, değerler eğitiminin hangi yöntemlerle verilmesi gerektiği, hangi değerlerin öncelikli olarak verilmesi gerektiği, evrensel ve yerel değerler arasındaki çelişkilerin hangi yöntemlerle çözülebileceği; öğretmenlerin değeri kazandırmadaki rolü gibi konularda öğretmen görüşlerine başvurmuştur. Araştırmanın sonucunda günümüzde değerler eğitimi uygulamalarının daha çok teorik olarak kaldığı yani uygulama basamağına geçemediğini, değerler eğitiminin öğrencinin okul başarısına direkt bir etkisi olmadığı için veli ve öğretmenler tarafından hafife alındığını, değerler eğitimi konularının okulda, sosyal faaliyetler veya etkinlikler olarak planlanması gerektiğini, değerler eğitiminin önemli bir ihtiyaç olduğunu, ebeveynlerin çocuklara evrensel değerleri kazandırmada yeterli olmadıklarını; medyanın, sosyal paylaşım sitelerinin, çevrenin desteği olmadan verilecek bir değerler eğitiminde okulun da tek başına yetersiz kalacağını öngörmüştür.

Güven ve Akıncı (2014) “Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlere Ait Sözel İfadelerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği” adlı çalışmasında TRT Kurumu’nun bir kanalı olan TRT Çocuk Kanalı’nda okul öncesi kategorisinde yer alan çizgi filmlerde izleyiciye sunulan değerler ve bu değerlerin verilme sıklıklarını tespit etmişlerdir. Araştırma sonucunda örnekleme oluşturan çizgi filmlerde nezaket, mutluluk, öz güven, cesaret, temizlik, yardımlaşma, sorumluluk, empati, doğruluk (dürüstlük), sevgi, arkadaşlık, paylaşma, işbirliği, sabır değerlerinin bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Gündüz (2014) “İlköğretim 3.Sınıf Hayat Bilgisi Dersinde Sorumluluk Değerinin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile Öğretiminin Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi” adlı çalışmasında ilköğretim 3.sınıf hayat bilgisi dersinde “sorumluluk” değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisini tespit etmiş ve öğrencilerin sorumluluk değerine ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda sorumluluk değer öğretiminin proje tabanlı yöntemle verilmeye çalışıldığı deney grubunda öğrencilerin

başarısının arttığı, öz bakım ve görev bilinci anlamında tutum puanlarının yükseldiği, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin deney öncesi ve deney sonrası sorumluluk değeri tutum puanları, cinsiyete ve ailelerinin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği, proje tabanlı sorumluluk değer eğitiminin öğretim süreci ve bulguları incelendiğinde; değer eğitim sürecinin daha somut, anlamlı ve kalıcı olduğunu ve etkili öğrenmeyi sağladığını ayrıca süreci hem çocuklar hem de öğretmenler açısından daha zevkli bir hale getirdiğini gözlemlemiştir.

Hacıbektaşoğlu (2014) “Kültürel Çalışmalar ve Çizgi Filmlerin Çocuk İzleyici Üzerindeki Etkileri Araştırmaları” adlı çalışmasında çizgi filmlerin, çocukların iletişimine etkileri ve çizgi film izleme alışkanlıklarında ailelerin yönlendirici etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda ailelerinin kontrolünde çizgi film izlemenin çocuklarda olumsuz davranışların görülmesini engellediği, çizgi filmlerin çocuklara faydalı beceriler kazandırabileceği ve bundan dolayı çocuklara iyi, doğru ve planlı şekilde televizyon izleme alışkanlığı kazandırılması ve televizyonun bir oyun aracı olarak görülmemesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Kurtulmuş, Töten ve Gündaş (2014) “İlköğretim 1. Kademe Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar” adlı çalışmalarında ilköğretim 1. kademe öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecinde yaşadıkları sorunları belirlemiştir. Araştırmanın sonucunda örnekleme oluşturan öğretmenlerin aile-çevre ile kitle iletişim boyutuna “tamamen katıldıkları”; öğretmen, program ve okul-yönetim ile ilgili boyutlara ise “katıldıkları” belirlenmiş, ayrıca cinsiyet değişkeninin kitle iletişim boyutunda, kıdem yılı değişkeninin ise aile ve öğretmen boyutunda anlamlı bir fark oluşturduğunu bulmuşlardır.

Karakuş (2015) “Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimine Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında okul öncesi 2-6 yaş grubuna hitap eden ve tematik bir çocuk kanalında yayınlanan Niloya isimli çizgi filmin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (6, 7. sınıflar)’nda yer alan yirmi değeri göz önünde bulundurarak incelemeyi ve barındırdığı değer unsurlarını sınıflandırmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda 18 bölüm içerisinde toplam 157 değer tespit etmiş ve bunlar arasında en çok “sevgi, duyarlılık, hoşgörü, iyilik” değerlerini yansıtan örneklere rastlamıştır.

Koroğlu (2016) “Çizgi Filmlerle Kavram Öğretimi: Pepee ve Caillou Örneği” adlı çalışmasında Pepee ve Caillou çizgi filmlerinin kavram öğretimi

açısından değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda kavram öğretiminde çizgi filmlerin etkin bir şekilde kullanılabilceğini tespit etmiştir.

Turan ve Arslan (2016) “İlkokul Öğrencilerinde Evrensel ve İnsani Değerlerin Kazandırılma Sürecinin, Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında sınıf öğretmenlerinin “evrensel” ve “insani” değerleri kazandırma sürecinde uyguladıkları yöntem ve teknikleri tespit etmek, aile-okul ve çevrenin bu sürece etkisini bulmayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin evrensel ve insani değerleri kazandırma maksadıyla en fazla drama, örnek olay ve empatik düşünme yöntemlerini kullandıklarını tespit etmişlerdir. Aynı zamanda öğrencilere evrensel ve insani değerleri kazandırmada aile-okul-çevre işbirliğinin ve tutarlılığının önemli olduğunu, ailenin desteğinin her zaman gerektiğini ve çevrenin öneminin büyük olduğunu bulmuşlardır.

2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Gill (1970), “The Effects of Cartoon Characters as Motivators of Preschool Disadvantaged Children. Final Report.” adlı çalışmalarında karikatür karakterlerinin okul öncesi dezavantajlı çocukların davranışları üzerindeki etkilerini test etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda karikatürlerin özlü bir uyarıcı ve bilgi verici olduğunu bulmuştur. Çizgi filmin sınıfta yeni bir rol üstlenebileceği, öğretmenin müfredat hedeflerine ulaşmasına ve çocuğun daha yüksek öğrenme seviyelerine ulaşmasına yardımcı olabileceğini önermiştir.

Keogh ve Naylor (1999) “Concept cartoons, teaching and learning in science: an evaluation” adlı çalışmasında kavram karikatürlerinin çeşitli öğretim durumlarında kullanılmasının değerlendirilmesinin sonuçlarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenler ve öğrencilerin kavram karikatürlerine karşı genel olarak olumlu tepki verdiklerini tespit etmişlerdir.

Reeve (2002), “Beyond the Textbook” adlı çalışmasında öğrencilerin yanlış bilgilendirilmesini önlemek ve güncel bilimsel bilgiyi sağlamak için alternatif öğretim kaynaklardan yararlanılabileceğini; aynı zamanda eleştirel düşünme ve

bilimsel süreç becerilerini geliştirmek için çizgi filmler, videolar ve gazete başlıklarının kullanılabileceğini tespit etmiştir.

Iamurai (2009) “Positive Cartoon Animation to Change Children Behaviors in Primary Schools” adlı çalışmasında animasyon kullanarak öğrencilerin sosyal hayatlarında olumlu düşünmeyi alışkanlık haline getirmelerini amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin saldırganlık davranışları kısa vadede azalmış uzun vadede değişme potansiyeline sahip olduğunu bulmuştur.

Khalid, Meerah ve Halim (2010) “Teachers’ Perception Usage of Cartoon in Teaching and Learning Physics” adlı çalışmalarında fizik öğretmenlerinin çizgi filmlerin öğrenme ve öğretme sürecindeki etkileri hakkındaki düşüncelerini araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin çizgi film kullanarak öğrenciler için pozitif öğrenme ortamı yaratabileceğini ve öğrencilerin hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştireceğini düşündüklerini bulmuşlardır.

Dalacosta, Paparrigopoulou-Kamariotaki, Pavlatou (2011). “Can We Assess Pupil’s Science Knowledge With Animated Cartoons?” adlı çalışmalarında fen bilgisi öğretiminde bir değerlendirme aracı olarak çizgi filmleri kullanmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda çizgi filmler öğrencilerin gözlem ve indüktif düşünme becerilerini ve bilimsel uygulama yeteneklerini geliştirmiştir. Aynı zamanda çizgi filmlerin öğretmenler için fırsat sunduğunu, öğrencileri özgün bir şekilde değerlendirme olanağı sağladığını bulmuşlardır.

Alsmadi, Al-Kabi ve Sharadgah (2013) “Studying the Impact of Using Multimedia Interactive Programs on Children's Ability to Learn Basic Math Skills” adlı çalışmasında öğretim sırasında çizgi film karakterlerinin kullanılmasının çocukların dikkatini çekmede etkili olabileceğini tespit etmişlerdir.

Etherington (2013) “Values Education: Why the Teaching of Values in Schools Is Necessary, but Not Sufficient” adlı çalışmasında son yıllarda eğitimciler, hükümetler ve toplum tarafından okullarda değerlerin öğretilmesi için çoğalan bir talep olduğunu ve bu talep sonucunda değer eğitimi uygulamasına geçildiğini tespit etmiştir.

Toledo, Yangco ve Espinosa (2014) “Media Cartoons: Effects on Issue Resolution in Environmental Education” adlı çalışmasında medya karikatürleri ile

yapılan eğitim yoluyla çocukların sorun çözme becerilerinin geliştiğini ve medya karikatürlerinin öğretim stratejisi olarak kullanabileceklerini bulmuşlardır.

Alloway, Williams, Jones ve Cochrane (2014) “Exploring the Impact of Television Watching on Vocabulary Skills in Toddlers” adlı çalışmasında televizyon izleme alışkanlığının, küçük çocukların kelime bilgisi becerileri üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda televizyon izleme alışkanlığının çocukların kelime dağarcığında olumlu ya da olumsuz herhangi bir etki bırakmadığını tespit etmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu tez çalışmasında betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. *Betimsel araştırmalar verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar* (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 21). *Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır* (Karasar, 1999: 77). Çalışmada çizgi filmlerde verilen değerler, İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan kişisel nitelikler çerçevesinde betimlenmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda çalışmada HBÖP' de yer alan kişisel niteliklerin çizgi filmlerde var olma düzeyi ilişkisel tarama modeli kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. *İlişkisel tarama, iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını veya değişim derecesini belirlemeyi amaçlamaktadır* (Karasar, 2000: 81).

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu tez çalışmasının evrenini, Türkiye'deki çocuk kanallarında, hafta sonu yayınlanan Türk yapımı çizgi filmler oluştururken, araştırmanın örneklemini ise çocukların en çok izledikleri çizgi film kanalında ve gün içerisinde televizyonun en çok izlendiği saatlerde yer alan Pepee ve Canım Kardeşim adlı çizgi filmlerden seçilen 5' er bölüm oluşturmaktadır. Araştırma için seçilen çizgi filmler amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak belirlenmiştir.

Ölçüt örneklemede, gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınır (Büyüköztürk ve vd., 2008: 90).

Bu araştırma için belirlenen ölçütler aşağıda verilmiştir.

- Çocuklar tarafından en çok izlenen kanallar
- Çocuklar tarafından en çok izlenen programlar
- Çocukların televizyon karşısında en çok zaman geçirdikleri saat dilimleri

Araştırmanın örnekleme belirlenirken çocukların televizyonda en çok izledikleri kanal ve televizyon karşısında en çok buldukları saat dilimleri dikkate alınmıştır. Bu kapsamda RTÜK'ün 2013 yılında yaptığı "Türkiye'de Çocukların Medya Kullanma Alışkanlıkları Araştırması" adlı çalışmada çocukların televizyonda yayınlanan programlar içerisinde en çok çizgi film izlediği belirtilmiştir.

Tablo 3.2.1. İzlenilmekten Hoşlanılan Program Türlerinin Dağılımı

Sıra	Program	Yüzde
1.	Çizgi film	% 28,7
2.	Yarışma Programları	% 20,5
3.	Yerli diziler	% 15,6

TV kanalları belirlenirken ölçüt olarak en çok izlenme oranı dikkate alınmıştır. RTÜK'ün (2013: 250) araştırmasına göre çocuk kanalları içerisinde en çok izlenen kanal, TRT Çocuk örnekleme alınmıştır.

Tablo 3.2.2. Sadece Çizgi Filmler Açısından En Çok İzlenen Tv Kanallarının Dağılımı

Sıra	Kanallar	Yüzde
1.	TRT Çocuk	% 39,5
2.	Cartoon Network	% 28,5
3.	Disney Channel	% 25,3
4.	Planet Çocuk	% 10
5.	Minika Go	% 9,7

Bu kanallar içerisinde TRT Çocuk, Cartoon Network, Planet Çocuk ve Minika Go kanallarını en çok ilkokul öğrencilerinin izlediği, Disney Channel'ın ise daha çok ortaokul ve lise öğrencileri tarafından izlendiği belirlenmiştir (RTÜK, 2013).

Belirlenen kanal (TRT Çocuk) da hafta sonları yayınlanan çizgi filmlerin belirlenmesinde ölçüt olarak çocukların en çok izlediği saat dilimleri göz önüne bulundurulmuştur. Buna göre 09.00-12.00 saat dilimleri ölçüt alınmıştır. 09.00-12.00 saatlerinin seçilmesinin nedeni, RTÜK, (2013: 236) tarafından yapılan araştırmada günün öğleye kadar olan bölümünde ilkokul öğrencilerinin daha yoğun olduğu tespit edilmiştir. Bundan dolayı günün öğleye kadar olan bölümünde ilkokul çağındaki çocukların daha fazla televizyon karşısında olmaları dikkate alınarak 09.00-12.00 saat dilimleri alınmıştır.

Tablo 3.2.3. Öğrencilerin Hafta sonu Televizyon İzleme Saatlerinin Dağılımı

Sıra	Saat Dilimleri	Yüzde
1.	09.00-12.00	% 31
2.	12.00-15.00	% 25,5
3.	15.00-18.00	% 24,3
4.	18.00-21.00	% 44
5.	21.00-24.00	% 30,9

Ölçüt örnekleme yöntemine uygun olarak ilkokul öğrencilerinin televizyonu en çok izledikleri saat dilimleri dikkate alınmıştır. 09.00-12.00 saatleri arasında TRT Çocuk Kanalında yayınlanan Canım Kardeşim ve Pepee adlı çizgi filmler belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme uygun olarak belirlenen çizgi filmlerden seçilen 10 (on) bölüm random (tesadüfi) olarak belirlenmiştir. Bu 2 çizgi filmde seçilen bölümler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.2.4. Seçilen Çizgi Filmler ve Bölümleri

Çizgi Film Adı	Bölüm Adı
Pepee	28. Bölüm: Pepee Dişlerini Fırçalıyor
	53. Bölüm: Pepee Çayda Çıra Oynuyor
	54. Bölüm: Bana Beni Sevdiğini Söyle
	78. Bölüm: Birlikte Oynamak Çok Güzel
	86. Bölüm: Bugün Bayram
Canım Kardeşim	38. Bölüm: Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa
	58. Bölüm: İstiyorumda İstiyorum
	80. Bölüm: 23 Nisan Kutlu Olsun
	85. Bölüm: Matematik Ne Kadar Kolaymış
	97. Bölüm: Canım Kuzenim Onur

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın örneklemini oluşturan çizgi filmler bir uzman eşliğinde tekrar tekrar izlenmiş ve çizgi filmlere ait senaryolar çıkarılmıştır. Çıkarılan senaryolarda ve çizgi filmlere ait videolarda HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait örnek cümle ve davranışlar tespit edilmiştir. Tespit edilen veriler tablolaştırılmıştır. Tablolarda verilere ait frekans ve yüzdeler verilmiştir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmanın örneklemini oluşturan çizgi filmler ve çizgi filmlere ait senaryolar teker teker incelenmiştir. Bu incelemede içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İncelemeler sonucunda kahramanların söyledikleri sözler, sergiledikleri davranışlar, oynadıkları oyunlar, aile ve akrabalık ilişkileri, dini ve milli bayramlara ilişkin tutumları, gelenek görenekleri uygulayış biçimleri, kendilerini ifade etme şekilleri HBÖP’ de yer alan öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait kazanımlar ile ilişkilendirilmiş ve hangi verinin hangi kişisel niteliğin kapsamına girdiği analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular tablolaştırılmış, tablolarda kişisel niteliklerin kazanımlarına ait örneklerin sayısı (f) ve var olan kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdeleri verilmiştir. Ayrıca her çizgi filmde ön plana çıkan 3 (üç) kişisel niteliğe ait resimler verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, “Çizgi filmlerde yer alan değerlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazanılmasına etkisi ne düzeydedir?” problem cümlesi doğrultusunda izlenen çizgi filmlerin senaryolarından elde edilen değer ifadelerine ve değer içeren davranışlara ait bulgular tablo haline getirilmiş ve bu tablolara ait yorumlara yer verilmiştir. Tablolarda kişisel niteliklerin frekans ve yüzdeleri verilmiştir. Kişisel nitelikler yüzde olarak çoktan aza doğru sıralanmıştır. Ayrıca her çizgi filmde ön plana çıkan üç kişisel niteliğe (değere) ait resimler de açıklamalarıyla birlikte yer almıştır.

Çalışmanın problemine ait bulgular aşağıda yer almaktadır.

4.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR

“Pepee adlı çizgi filmde yer alan değerlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazanılmasına etkisi ne düzeydedir?” alt problemine ait bulgular aşağıda verilmiştir.

4.1.1. “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Pepee Dişlerini Fırçalıyor” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.1.1.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.1.1.1. “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Dürüstlük	6	85.71
Sabır	6	85.71
Hoşgörü	7	70
Adalet	6	66.66
Yeniliğe Açıklık	7	63.63
Toplumsallık	5	62.5
Barış	4	57.14
Öz güven	6	50
Öz saygı	5	41.66
Sevgi	4	36.36
Doğruluk	2	33.33
Saygı	2	20
Yardımseverlik	1	20
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.1.1.1.’ de “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 70; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 66.66; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 63.63; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 62.5; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 50; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 36.36; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 33.33; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 20; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan dürüstlük, sabır ve hoşgörü kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 1: “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee ailesine yüzünü yıkamadığı halde yüzünü yıkadığını söylüyor. Daha sonra hatasının farkına varıyor ve yüzünü yıkıyor. Filmin bu sahnesi, Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan “Dürüstlük” kişisel niteliğinin “Kendisinin ve arkadaşlarının etik olmayan davranışlarını fark etme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 2: “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Bu sahnede dedesi Pepee’ ye yüz yıkamanın önemi ile ilgili bilgi veriyor. Pepee sabahları kalktığında neden yüzünü yıkaması gerektiği konusunda dedesini dikkatli bir şekilde dinliyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Etkili dinleme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 3: “Pepee Dişlerini Fırçalıyor” Adlı Bölümde “Hoşgörü” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee, Şıla ve Bebee yemekten sonra diş fırçalamacılık oyunu oynuyorlar. Oyun esnasında çok eğleniyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Hoşgörü” kişisel niteliğine ait “Görevlerini yerine getirmekten mutluluk duyma.” kazanımı ile ilgilidir.

4.1.2. “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Pepee Çayda Çıra Oynuyor” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.1.2.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.1.2.1. “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Öz güven	9	75
Barış	5	71.42
Sabır	5	71.42
Toplumsallık	5	62.5
Hoşgörü	6	60
Dürüstlük	4	57.14
Adalet	5	55.55
Öz saygı	6	50
Yeniliğe Açıklık	5	45.45
Doğruluk	2	33.33
Sevgi	3	27.27
Saygı	2	20
Yardımseverlik	1	20
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.1.2.1.’ de “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 9, yüzde ise % 75; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 71.42; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 71.42; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 62.5; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 60; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 55.55; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 45.45; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 33.33; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 27.27; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 20; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan öz güven, barış ve sabır kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 4: “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee ve ailesi, teyzesi ve eniştesinin evlilik yıl dönümü için onların en sevdiği oyun olan çayda çıra oynuyorlar. Bunun için gün boyu hazırlık yapıyorlar. Akşam olduğunda gösterilerini sergileyecekleri bir eğlence düzenliyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Barış” kişisel niteliğine ait “Dayanışma içinde olma” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 5: “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde “Öz Güven” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee, Şila ve Bebee çayda çıra oyununu bilmedikleri için üzülüyorlar. Biraz düşündükten sonra akıllarına Zulu’ nun yardım edebileceği geliyor. Hep birlikte Zulu’ nun yanına gitmeye karar veriyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Öz güven” kişisel niteliğine ait “Gerektiğinde büyüklerinden yardım alma” kazanımı ile ilgilidir.

Pepee ve Şila’ ya yardımcı olduğu, onlara akıl verdiği için Zulu, Resim 5’ te Pepee ve Şila’ nın büyüğü olarak kabul edilmiştir.

Resim 6: “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee ve Şila akşam yapılacak olan eğlence için çayda çıra öğreniyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Amaç belirleme ve eğlenmek için uygun zamanı bekleme” kazanımları ile ilgilidir.

4.1.3. “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Bana Beni Sevdiğini Söyle” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.1.3.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.1.3.1 “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Sabır	6	85.71
Barış	5	71.42
Dürüstlük	4	57.14
Yeniliğe Açıklık	6	54.54
Hoşgörü	5	50
Adalet	4	44.44
Doğruluk	2	33.33
Öz saygı	4	33.33
Öz güven	4	33.33
Saygı	2	20
Yardımseverlik	1	20
Toplumsallık	1	12.5
Sevgi	1	9.09
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.1.3.1’ de “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 71.42; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 54.54; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 50; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 44.44; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 33.33; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 33.33; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 33.33; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 10; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 12.5; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 9.09 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan sabır, barış ve dürüstlük kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 7: Pepee “Bana Beni Sevdigini Söyle” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee kardeşi Bebee’ ye, onu sevdiğini söylemiyor. Bebee bu duruma çok üzülüyor. Pepee hatasını fark ederek Bebee’ ye, onu çok sevdiğini söylüyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Hata yapmanın doğal olduğunu kabul etme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 8: Pepee “Bana Beni Sevdigini Söyle” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee, kardeşine sevdiğini söylemediği için kardeşinin çok üzülmesini ve kardeşinin kendisine şarkı hazırladığını öğreniyor. Pepee hatasını anlıyor ve kardeşine onu sevdiğini söylemek için kardeşinin yanına gidiyor. Filmin bu sahnesi HBÖP’ te yer alan “Barış” kişisel niteliğine ait “Karşılaştığı sorunlarda sorun çözme becerilerini kullanma” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 9: Pepee “Bana Beni Sevdiğini Söyle” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee kardeşine, onu çok sevdiğini söylüyor. Kardeşi Bebee bu duruma çok seviniyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Dürüstlük” kişisel niteliğine ait “Başkalarının duyarlılıklarına saygı gösterme” kazanımı ile ilgilidir.

4.1.4. “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Birlikte Oynamak Çok Güzel” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.1.4.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.1.4.1. “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Sabır	6	85.71
Barış	5	71.42
Hoşgörü	7	70
Yeniliğe Açıklık	7	63.63
Toplumsallık	5	62.5
Dürüstlük	4	57.14
Öz saygı	5	41.66
Adalet	3	33.33
Doğruluk	2	33.33
Öz güven	4	33.33
Sevgi	3	27.27
Saygı	2	20
Yardımseverlik	1	20
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.1.4.1’ de “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 71.42; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 70; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 63.63; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 62.5; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 33.33; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 33.33; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 33.33; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 27.27; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 20; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde en fazla sabır, barış, hoşgörü kişisel niteliklerine ait örnekler tespit edilmiştir. Ancak yeniliğe açıklık kişisel niteliği ön plana çıktığı için resimlerde yeniliğe açıklık kişisel niteliğine yer verilmiştir.

“Birlikte Oynamak Çok Güzel” adlı bölümde ön plana çıkan sabır, hoşgörü ve yeniliğe açıklık kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 10: Pepee “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee ve Şila akşam yapılacak gösteriye hazırlanıyorlar ve mutlu bir şekilde akşamı bekliyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Eğlenmek için uygun zamanı bekleme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 11: Pepee “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde “Hoşgörü” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee, Şila ve kardeşleri gösteriyi mutlu bir şekilde bitiriyorlar ve herkes onları alkışlıyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Hoşgörü” kişisel niteliğine ait “Görevlerini yerine getirmekten mutluluk duyma” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 12: Pepee “Birlikte Oynamak Çok Güzel” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee, Şila, Bebee ve Eke oyun sırasında karşılaştıkları sorunu işbirliği içinde çözüyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Yeniliğe açıklık” kişisel niteliğine ait “İş birliği yapma” kazanımı ile ilgilidir.

4.1.5. “Bugün Bayram” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Bugün Bayram” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.1.5.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.1.5.1. “Bugün Bayram” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Sabır	6	85.71
Barış	4	57.14
Öz saygı	6	50
Dürüstlük	3	42.85
Öz güven	5	41.66
Yeniliğe Açıklık	4	36.36
Adalet	3	33.33
Doğruluk	2	33.33
Hoşgörü	3	30
Sevgi	3	27.27
Yardımseverlik	1	20
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	1	14.28
Toplumsallık	1	12.5
Saygı	1	10
Vatanseverlik	-	-

Tablo 4.1.5.1’ de “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 50; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 42.85; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 36.36; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 33.33; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 33.33; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 30; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 27.27; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20; “Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 14.28; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 12.5; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 10 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde en fazla sabır, barış, öz saygı kişisel niteliklerine ait örnekler tespit edilmiştir. “Pepee” adlı çizgi filmin izlenen bölümlerinde kültürel değerleri

koruma ve geliştirme kişisel niteliğine ait örnek tespit edilmediği ve bu bölümde bu kişisel niteliğe yönelik bir mesaj verildiği için kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliği ile ilgili örnek resim verilmiştir.

“Bugün Bayram” adlı bölümde ön plana çıkan sabır, kültürel değerleri koruma ve geliştirme ve öz saygı kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 13: Pepee “Bugün Bayram” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Babaları, Pepee ve Bebee' ye bayram ile ilgili çocukluk anılarını anlatıyor. Pepee ve Bebee babalarını dikkatli bir şekilde dinliyor. Bu sahne HBÖP' te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Etkili dinleme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 14: Pepee “Bugün Bayram” Adlı Bölümde “Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee bayramını kutlama için dedesinin elini öpüyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Kültürel değerleri koruma ve geliştirme” kişisel niteliğine ait “Dinî bayramları kutlama” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 15: Pepee “Bugün Bayram” Adlı Bölümde “Öz Saygı” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Pepee sabah kalkar kalkmaz kişisel temizliğini yapıyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Öz saygı” kişisel niteliğine ait “Kişisel bakımını yapma” kazanımı ile ilgilidir.

4.2. İKİNCİ ALT PROBLEME AİT BULGULAR

“Canım Kardeşim adlı çizgi filmde yer alan değerlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin kazanılmasına etkisi ne düzeydedir?” alt problemine ait bulgular aşağıda verilmiştir.

4.2.1. “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.2.1.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.2.1.1. “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Dürüstlük	6	85.71
Yeniliğe Açıklık	8	72.72
Sabır	5	71.42
Adalet	6	66.66
Öz güven	7	58.33
Öz saygı	7	58.33
Barış	4	57.14
Hoşgörü	5	50
Toplumsallık	3	37.5
Doğruluk	2	33.33
Yardımseverlik	1	20
Saygı	1	10
Sevgi	1	9.09
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.2.1.1.’ de “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 8, yüzde ise % 72.72; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 71.42; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 66.66; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı

7, yüzde ise % 58.33; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 58.33; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 50; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 37.5; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 33.33; “Yardıms severlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 10; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 9.09 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan dürüstlük, yeniliğe açıklık ve sabır kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 16: Canım Kardeşim “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Mine, yataktan kalkmamaktadır. Annesine, canının hiçbir şey yapmak istemediğini söylemektedir. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Dürüstlük” kişisel niteliğine ait “Kendi ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini çekinmeden ve olduğu gibi ifade etme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 17: Canım Kardeşim “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Mine, kendisinden bir tane daha olmasını hayal ediyor. Böylece Mine'nin bütün işlerini benzeri yapacaktır. Bu sahne HBÖP' te yer alan “Yeniliğe açıklık” kişisel niteliğine ait “Yeni fikirler üretme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 18: Canım Kardeşim “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Mine kendisinden bir tane daha olmasının ve sorumluluklarını yerine getirmemenin problemler yaratacağını fark ediyor. Hatalı olduğunu kabul ediyor ve ailesi onu anlayışla karşılıyor. Bu sahne HBÖP' te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Hata yapmanın doğal olduğunu kabul etme” kazanımı ile ilgilidir.

4.2.2. “İstiyorum da İstiyorum” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“İstiyorum da İstiyorum” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.2.2.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.1. “İstiyorum da İstiyorum” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Öz güven	9	75
Yeniliğe Açıklık	8	72.72
Sabır	5	71.42
Barış	4	57.14
Hoşgörü	5	50
Adalet	4	44.44
Dürüstlük	3	42.85
Öz saygı	5	41.66
Toplumsallık	2	25
Yardımseverlik	1	20
Doğruluk	1	16.66
Saygı	1	10
Sevgi	1	9.09
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.2.2.1.’ de “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 9, yüzde ise % 75; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 8, yüzde ise % 72.72; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 71.42; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 50; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 44.44; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 42.85; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 25; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1,

yüzde ise % 20; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 16.66; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 10; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 9.09 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan öz güven, yeniliğe açıklık ve sabır kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 19: Canım Kardeşim “İstiyorum Da İstiyorum” Adlı Bölümde “Öz Güven” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Anne ve babası, Müge ve Mine’ ye cep telefonu kullanmanın çocuklar için uygun olmadığını ve cep telefonunun sadece gerekli zamanlarda kullanılması ile ilgili bilgi veriyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Öz güven” kişisel niteliğine ait “Ailede alınan kararlara katılma ve kurallara neden gerek duyulduğunu bilme” kazanımları ile ilgilidir.

Resim 20: Canım Kardeşim “İstiyorum Da İstiyorum” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Müge ve Mine telefon almak için para kazanmanın yollarını arıyorlar. Akıllarına bahçedeki domatesleri satmak geliyor ve domatesleri satmaya başlıyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Yeniliğe açıklık” kişisel niteliğine ait “Yenilikleri deneme cesareti gösterme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 21: Canım Kardeşim “İstiyorum Da İstiyorum” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Müge ve Mine, yaşadıkları olaylardan dolayı anne ve babasına telefon istemediklerini söylüyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “İsteklerini erteleme” kazanımı ile ilgilidir.

4.2.3. “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“23 Nisan Kutlu Olsun” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.2.3.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.2.3.1. “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Barış	6	85.71
Sabır	6	85.71
Adalet	6	66.66
Yeniliğe Açıklık	7	63.63
Hoşgörü	6	60
Öz güven	7	58.33
Öz saygı	6	50
Sevgi	5	45.45
Dürüstlük	3	42.85
Vatanseverlik	5	41.66
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	2	28.57
Toplumsallık	2	25
Saygı	2	20
Yardıms severlik	1	20
Doğruluk	1	16.66

Tablo 4.2.3.1.’ de “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 66.66; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 63.63; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 60; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 7, yüzde ise % 58.33; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 50; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 45.45; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 42.85; “Vatanseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme” değerine yönelik olarak değer içeren

ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 28.57; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 25; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 20; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 20; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 16.66 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde en fazla sabır, barış, adalet kişisel niteliklerine ait örnekler tespit edilmiştir. İzlenen bölümlerde vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait çok az örnek tespit edildiği ve bu bölümde bu kişisel niteliklere yönelik mesajlar verildiği için vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel nitelikleri ile ilgili örnek resimler verilmiştir.

“23 Nisan Kutlu Olsun” adlı bölümde ön plana çıkan barış, vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 22: Canım Kardeşim “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Tüm aile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı yaklaştığı için evlerini süslüyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Barış” kişisel niteliğine ait “Millî ve dinî bayramları kutlama” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 23: Canım Kardeşim “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde “Vatanseverlik” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Müge ve Mine ellerinde bayraklarla ve 23 Nisan şarkıları söyleyerek mutlu bir şekilde evlerine geliyor. Anne ve babalarına 23 Nisan seçmelerine katıldıklarını söylüyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Vatanseverlik” kişisel niteliğine ait “Millî bayramlara coşkuyla katılma” kazanımı ile yakından ilgilidir.

Resim 24: Canım Kardeşim “23 Nisan Kutlu Olsun” Adlı Bölümde “Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Müge ve Mine, 23 Nisan kutlamaları için hazırladıkları şarkıyı söylüyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Kültürel değerleri koruma ve geliştirme” kişisel niteliğine ait “Millî bayramları kutlama” kazanımı ile ilgilidir.

4.2.4. “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Matematik Ne Kadar Kolaymış” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.2.4.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.2.4.1. “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Hoşgörü	6	60
Barış	4	57.14
Sabır	4	57.14
Yeniliğe Açıklık	6	54.54
Öz güven	5	41.66
Yardımseverlik	2	40
Dürüstlük	2	28.57
Öz saygı	3	25
Adalet	2	22.22
Doğruluk	1	16.66
Toplumsallık	1	12.5
Saygı	1	10
Sevgi	1	9.09
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.2.4.1.’ de “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 60; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 54.54; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 41.66; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 40; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 28.57; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 25; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 22.22; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde

ise % 16.66; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 12.5; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 10; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 9.09 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan hoşgörü, barış ve sabır kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 25: Canım Kardeşim “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde “Hoşgörü” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Galip Bey günlük yaşamdan farklı örnekler vererek sayıları öğrenemeyen kızı Mine’ ye sayıları öğretmeye çalışıyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Hoşgörü” kişisel niteliğine ait “Sorunlara farklı çözümler önerme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 26: Canım Kardeşim “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde “Barış” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Müge, sayı saymakta zorlanan kardeşi Mine’ ye sayı saymayı öğretebileceğini söylüyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Barış” kişisel niteliğine ait “Dayanışma içerisinde olma” kişisel niteliği ile ilgilidir.

Resim 27: Canım Kardeşim “Matematik Ne Kadar Kolaymış” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Müge kardeşi Mine’ ye sayıları öğretememektedir. Anneleri Lale Hanım, günlük yaşamdan örnekler vererek sayıları Mine’ ye öğretmeye çalışmaktadır. Mine annesini dikkatli bir şekilde dinlemektedir. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “Etkili dinleme” kazanımı ile ilgilidir.

4.2.5. “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde Yer Alan Kişisel Niteliklere Ait Bulgular

“Canım Kuzenim Onur” adlı bölümde, HBÖP’ de yer alan kişisel niteliklere ait kazanımlarla ilgili tespit edilen senaryo cümleleri ve davranışların kazanım sayısı (f) ve tespit edilen kazanımların kişisel nitelikler içindeki yüzdesi Tablo 4.2.5.1.’ de verilmiştir.

Tablo 4.2.5.1. “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde Tespit Edilen Kişisel Niteliklerin Dağılımı

Değer	f	%
Yeniliğe Açıklık	10	90.90
Sabır	6	85.71
Barış	4	57.14
Dürüstlük	4	57.14
Adalet	5	55.55
Hoşgörü	5	50
Öz güven	6	50
Öz saygı	6	50
Toplumsallık	3	37.5
Saygı	2	20
Yardımseverlik	1	20
Sevgi	2	18.18
Doğruluk	1	16.66
Vatanseverlik	-	-
Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme	-	-

Tablo 4.2.5.1.’ de “Yeniliğe Açıklık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 10, yüzde ise % 90.90; “Sabır” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 85.71; “Barış” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Dürüstlük” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 4, yüzde ise % 57.14; “Adalet” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 55.55; “Hoşgörü” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 5, yüzde ise % 50; “Öz güven” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 50; “Öz saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 6, yüzde ise % 50; “Toplumsallık” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 3, yüzde ise % 37.5; “Saygı” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 20; “Yardımseverlik” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış

frekansı 1, yüzde ise % 20; “Sevgi” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 2, yüzde ise % 18.18; “Doğruluk” değerine yönelik olarak değer içeren ifade ve davranış frekansı 1, yüzde ise % 16.66 olarak tespit edilmiştir.

Bu bölümde ön plana çıkan yeniliğe açıklık, sabır ve dürüstlük kişisel niteliklerine ait resimler açıklamalarıyla birlikte aşağıda verilmiştir.

Resim 28: Canım Kardeşim “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde “Yeniliğe Açıklık” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Onur, Müge ve Mine’ ye ileri teknolojilerle donatılmış uçan bir araba yapmaya çalışıyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Yeniliğe açıklık” kişisel niteliğine ait “Teknolojik bir ürün tasarlama” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 29: Canım Kardeşim “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde “Sabır” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Galip Bey ve Lale Hanım, Onur’ a ilerde çok yetenekli bir bilim insanı olacağını söylüyorlar ve Onur’ a yaşına uygun eşyalar yapmasını tavsiye ediyorlar. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Sabır” kişisel niteliğine ait “İsteklerini erteleme” kazanımı ile ilgilidir.

Resim 30: Canım Kardeşim “Canım Kuzenim Onur” Adlı Bölümde “Dürüstlük” Kişisel Niteliğine Ait Görsel

Galip Bey, Onur’ un gelecekte teknolojik ürünler tasarlayabileceğini ama bunun için erken olduğunu kalbini kırmadan söylüyor. Bu sahne HBÖP’ te yer alan “Dürüstlük” kişisel niteliğine ait “Kendi ihtiyaçlarını, isteklerini ve görüşlerini çekinmeden ve olduğu gibi ifade etme” kazanımı ile ilgilidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, yapılan araştırmada ulaşılan bulgulara ilişkin sonuç, tartışma ve bu sonuç ve tartışmalardan yola çıkarak bazı öneriler yer almaktadır.

5.1. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin çizgi filmlerde var olma düzeyini belirlemek, bu değerlerin çizgi filmlerde ne ölçüde işlendiğini ve çizgi filmlerin değer eğitiminde kullanılabilirliğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu amaçla Canım Kardeşim ve Pepee adlı çizgi filmlerden beşer bölüm incelenmiştir. Canım Kardeşim ve Pepee adlı çizgi filmlerin içeriğinde Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme değerlerine ait örnekler belirlenmiştir.

“Pepee Dişlerini Fırçalıyor” adlı bölümde en fazla sabır, dürüstlük ve hoşgörü; “Pepee Çayda Çıra Oynuyor” adlı bölümde en fazla öz güven, sabır ve barış; “Bana Beni Sevdiğini Söyle” adlı bölümde en fazla sabır, barış ve dürüstlük; “Birlikte Oynamak Çok Güzel” adlı bölümde en fazla sabır, barış ve hoşgörü; “Keşke Benden Bir Tane Daha Olsa” adlı bölümde en fazla dürüstlük, yeniliğe açıklık ve sabır; “İstiyorum da İstiyorum” adlı bölümde en fazla öz güven, yeniliğe açıklık ve sabır; “Matematik Ne Kadar Kolaymış” adlı bölümde en fazla hoşgörü, sabır, barış ve yeniliğe açıklık; “Canım Kuzenim Onur” adlı bölümde en fazla yeniliğe açıklık, sabır, barış ve dürüstlük kişisel niteliklerine ait örneklere

rastlanmıştır. İzlenen bu bölümlerde vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait örnek cümle ve davranışlara rastlanmamıştır.

Pepee “Bugün Bayram” adlı bölümde en fazla sabır, barış ve öz saygı; Canım Kardeşim, “23 Nisan Kutlu Olsun” adlı bölümde ise en fazla sabır barış ve adalet kişisel niteliklerine ait örneklere rastlanmıştır. Bu iki bölümde vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerine ait örnekler tespit edilmiştir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan çizgi filmler dikkate alındığında “vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme” kişisel niteliklerine ait çok az örnek tespit edilmiştir. Şimşek (2013) “Hayat Bilgisinde Kişisel Nitelik (Değer) Öğretimi” adlı çalışmasında değerlerin, temalar içerisinde yer alan kazanımlardaki dağılımının farklı olduğu, bazı temalarda değerlerin çok fazla yer aldığı, bazılarında ise daha az yer aldığını ve öğrencilerin seviyesine uygun olmasına rağmen bazı değerlere hiç yer verilmediğini bulmuştur. Hayat Bilgisi Öğretim Programı incelendiğinde vatanseverlik kişisel niteliği ile ilgili 23 kazanımın yer aldığı görülmektedir. Bu, kazanımlar içinde en yüksek kişisel niteliktir. Kazanım sayısı bu kadar yüksek olmasına karşın izlenen çizgi filmlerde bu kişisel niteliğe ait çok az örnek cümle veya davranış tespit edilmiştir.

Farklı çizgi filmlerde farklı değerlerin ön plana çıkması, öğrencilerin değer kazanmasında çizgi filmlerin etkin bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir. Araştırmanın örneklemini oluşturan çizgi filmler dikkate alındığında çizgi filmlerde en fazla sabır, barış, dürüstlük, hoşgörü ve yeniliğe açıklık kişisel niteliklerine ait örnekler tespit edilmiştir. Karakuş (2015) “Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimine Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında Niloya adlı çizgi filmde incelediği 18 bölümde toplam 157 değer tespit etmiştir. Bu değerler arasında en çok “sevgi, hoşgörü, duyarlılık ve iyilik” değerlerine ait örneklere rastlamıştır. Bu 4 değerden sonra “çalışkanlık, dayanışma, saygı, sorumluluk, yardımseverlik” değerlerinin geldiğini, dürüstlük ve özgürlük değerlerinin çizgi filmin geneline yayıldığını belirlemiştir. Araştırmada hoşgörü değerinin yüksek çıkması Karakuş’un (2015) çalışması ile benzerlik göstermektedir.

İzlenen çizgi filmler dikkate alındığında çizgi filmlerde evrensel değerlerin yanında mili ve ahlaki değerlere ait örnekler tespit edilmiştir. Yaman ve diğerleri

(2015) Dede Korkut çizgi filminde özellikle dostluk, doğruluk, saygı, ahlak kuralları, dinî değerleri geliştirici mesajlar, yardımseverlik, öz güven, sabır, empati, toplumsal kurallar, liderlik ve sorumluluk değerlerinin ön planda tutulduğunu bulmuşlardır. Örnekleme oluşturan her bölümde çocukların değer gelişimini olumlu yönde etkileyecek bulgular tespit etmişlerdir. Çocuk kahramanların sorumluluk alması, dayanışma içerisinde bulunması, fedakârlık yapmaları, paylaşımında bulunmaları, birbirlerine ve başkalarına yardım etme erdemi, sevgi ve saygı gibi değerlere önem veren kahramanlar olması değerlerin kazandırılması açısından önemli olduğunu, ayrıca Dede Korkut ve Bamsı Beyrek gibi ön plandaki kahramanların, çocukların seviyelerine uygun öğütler verdiklerini tespit etmişlerdir. İzlenen çizgi filmlerde milli ve ahlaki değerlere ait örnekler tespit edilmesi sonucu, Yaman ve diğerlerinin (2015) çalışma sonuçları ile benzeşmektedir.

Çizgi filmlerde ortaya çıkan en önemli durumlardan bir tanesi çizgi film kahramanlarının rol model alınmasıdır. Gelişme çağındaki çocuklar çevresindeki kişileri veya izlediği çizgi filmlerdeki kahramanları rol model almaktadır. Oruç ve diğerlerinin (2011) çalışmalarında çizgi film izleyen çocukların vatani koruma, arkadaşlarına ve aile bireylerine iyi davranma gibi olumlu davranışları ilk etapta kahramana benzemek için yapsalar bile bu durumun çocukların zihinsel ve ahlaki gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmışlardır. Buradan yola çıkarak çizgi filmlerdeki doğru kahramanların taklit edilmesi ve model alınması çocuklarda vatan sevgisi ve diğer kişisel niteliklerin kazanılmasını olumlu yönde etkileyecektir. Samur ve diğerlerinin (2014) çalışmalarında okul öncesi yaş gurubu çocuklarının çizgi filmlerde yer alan karakterler ile özdeşleşme eğiliminde olduklarını bu nedenle çocukların örneklemlerini oluşturan çizgi filmi ilgi ile izlediklerini tespit etmişlerdir. Oruç ve diğerlerinin (2011) çalışmasında ise çocukların model almalarında birçok nedenin yanında iyilik yapma, vatani koruma gibi davranışların yer alması çizgi kahramanlarının modellenme sürecinde ahlak gelişimine olumlu yönde katkı sağladığı, bunun yanında bu yaş grubu çocuklarının yetişkinler gibi olmasa bile benmerkezci yaklaşımı aşmaya başladıkları ve empati kurmayı geliştirdikleri, bu anlamda çizgi film kahramanlarının ahlaki içerikli davranışlarının çocukları ileri düzeyde etkiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kahramanları evrensel ve ahlaki değerlere uyan çizgi filmleri izleyen ve bu çizgi filmlerdeki kahramanları örnek alan çocukların değerleri kazanma süreci olumlu yönde gelişecektir.

Uzman kişiler ve pedagoglar tarafından hazırlanan çizgi filmler, öğrencilerin hem başarısını artıracak hem de milli ve evrensel değerleri kazanmasına yardımcı olacaktır. Özer (2012) çalışmasında kendi kültürümüzü yansıtan çizgi filmlerin, işitsel ve görsel özelliği sayesinde ilköğretim çağındaki çocukların eğitimlerini olumlu yönde etkilediğini, sosyal bilgiler dersinde çizgi filmlerin kullanımının öğrencilerin akademik başarısını artırmada etkili olacağını tespit etmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde değer içeren çizgi filmlerin izlenilmesi Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan kazanımların ve değerlerin kazanılmasını olumlu yönde etkileyip öğrenci başarısına katkı sağlayacağı öngörülebilir.

Değerlerin kazandırılması ve değer eğitiminin etkililiği düşünüldüğünde, farklı yollar bu süreci olumlu yönde etkileyecektir. Turan ve Arslan (2016) yaptıkları çalışmada evrensel ve insani değerlerin öğretiminde tek bir yöntem uygulanmasının değerleri kazandırmada yeterli olamayacağı ve bu yüzden farklı konularda değişik yaklaşım ve yöntemlerin uygulanmasının gerekli olduğunu bulmuşlardır. Farklı yaklaşım ve yöntemler çocukların gelişimini en çok etkileyen aile, okul, sosyal çevre ve medya gibi etkenlerden yola çıkarak uygulanabilir. Özellikle gelişme çağındaki çocuklar düşünüldüğünde bu etkenlerin onların gelişimine etkisinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Akbaş (2008) yaptığı çalışmada değer eğitimi ile ilgili görüşlerden hangisi temel alınır alınmaz, öğrencilerin dikkatini ilgili değere çekecek, değer ile ilgili düşünmesini sağlayacak, öz değerlerini açığa çıkaracak etkinliklere ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu konuda Sever (2015) gerek kendi çalışmasında, gerekse bu alandaki diğer araştırmalardan elde edilen bulguların gösterdiği benzerliklerin, okul, aile, çevre, medya faktörlerinin değer eğitimindeki etkisini açık bir şekilde ortaya çıkardığını, bu sebeple bu etkenlerin birbirini destekleyecek ve tamamlayacak şekilde işe koşulmasının okul ortamlarında değerlerin kazandırılması sürecini olumlu yönde etkileyeceğinin oldukça açık olduğunu tespit etmiştir.

Teknolojinin gelişimi ve çocukların teknoloji kullanımı göz önünde bulundurulduğunda medyanın çocukların gelişimi üzerinde etkisinin oldukça yüksek olduğu bilinmektedir. Medya yayınları düşünüldüğünde çocukların en fazla tercih ettiği yayınların çizgi filmler olduğu görülmektedir. Bu konuda Yağlı (2013) yaptığı çalışmada çizgi filmlerin çocukların en çok sevdikleri ve eğlendikleri televizyon yayını olduğu, iyi hazırlanmış çizgi filmlerin çocukların sosyalleşmesine ve olumlu

davranışlar kazanabilmesine katkıda bulunacağı, bundan dolayı izlenecek çizgi filmlerin seçiminde ebeveynlerin çocuklara rehberlik etmeleri ve yaşlarına uygun seçimler yapmaları gerektiği; çocukların şiddet, sihir, büyü ve macera içeren çizgi filmlerden mümkün olduğunca uzak tutulması gerektiği; çizgi filmleri kültür aktarım aracı olarak düşünürsek, yazılı olarak vermekte zorlandığımız kültürel değerlerimizi gelecek nesillere kolayca aktarabileceğimiz sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmada Pepee ve Canım Kardeşim adlı çizgi filmlerde Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerin var olduğu tespit edilmiştir. Bu çizgi filmler belli değerlerin kazandırılmasında etkili olacaktır. Bu sonuçlar Yağlı' nın (2013) sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda medya yoluyla çocuklara verilecek değerler, çocukların değerleri kazanmasında etkili olacaktır. Ancak bu durum çocukların televizyon karşısında sınırsız bir özgürlükle hareket etmesi anlamına gelmemelidir.

Köroğlu (2016) “Çizgi Filmlerle Kavram Öğretimi: Pepee ve Caillou Örneği” adlı çalışmasında Pepee ve Caillou çizgi filmlerinin kavram öğretimine katkı sağladığı ve kavram öğretiminde kullanılabilmesini tespit etmiştir. Çizgi filmlerin yapısındaki hareketlilik ve görsellik eğitim ortamında değer kazanımını ve daha birçok kavramın kazanılmasına yardımcı olabilir.

Değer kazandırmada çizgi filmlerin kullanılması sadece ilkökul öğrencileri için değil, farklı yaş gruplarındaki çocuklar için de katkı sağlayıcı olacaktır. Karakuş (2015) ise yaptığı çalışmada değer öğretimi açısından çizgi filmlerin okul öncesi yaş grubundaki çocuklara katkı sağlayacağı, dikkat edilmesi gereken konunun çocukların televizyon karşısında geçirdiği süre olduğu, süre doğru kullanıldığında ve yaşlarına uygun programlar tercih edildiğinde televizyonun çocukların değerleri kazanmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak çizgi filmlerin sadece okul öncesi yaş grubunda bulunan öğrenciler için değil ilkökul öğrencilerinin de değer kazanımına yardımcı olacağı sonucu ortaya çıkmaktadır.

5.2. ÖNERİLER

1. Değer kazanma sürecinde çizgi filmler sürece çeşitlilik kazandırabilir ve etkin bir şekilde kullanılabilir.
2. Vatanseverlik ve kültürel değerleri koruma ve geliştirme kişisel niteliklerinin konu alındığı çizgi filmlere daha fazla yer verilebilir.
3. Ebeveynler, doğru kişileri rol model almaları konusunda çocuklarına rehberlik yapabilirler.
4. Okullarda öğretmenlerin kullanabileceği değer içerikli çizgi filmler hazırlanabilir.
5. Öğretmenlere değer eğitiminde çizgi filmlerin kullanılması ile ilgili rehberlik çalışması ve hizmet içi eğitim verilebilir.
6. Çocukların doğru rol model alacakları kahramanların olduğu çizgi filmlerin sayısı artırılabilir.
7. Alan uzmanları ve pedagoglar değer kazanımı ile ilgili başka programlar hazırlayabilirler.
8. Farklı yaş grupları, farklı öğretim kademeleri ve farklı televizyon programları örneklem alınarak benzer çalışmalar yapılabilir.
9. 2017-2018 yılından itibaren uygulanmaya başlanan İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda yer alan yeni değerler ile benzer çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, S. (2015). *İlkokul (1-4) ve ortaokul (5-8) müzik ders kitaplarında yer alan şarkıların değerler bakımından incelenmesi ve değerler eğitimine ilişkin öğrenci algıları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının II. Kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16), 9-25.
- Akıncı, A. ve Güven, G. (2014). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: Trt Çocuk Kanalı örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (16), 429-445.
- Akınoğlu, O. (2005). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (Ed. C. Öztürk & D. Dilek), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akpınar, A. (2015). *Yağmur Dergisindeki hikâyelerde değerler eğitimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Aktan, O. (2012). *100 Temel Eserlerde yer alan değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki değerlerin uyumu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Aktepe, V. (2014). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. (Ed. R. Turan & K. Ulusoy), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alloway, T. P., Williams, S., Jones, B. ve Cochrane, F. (2014). Exploring the impact of television watching on vocabulary skills in toddlers. *Early Childhood Education Journal*, 42 (5), 343-349.
- Arslan, A. (2004). Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 1-12.

- Arslan, F., Ünal, S. A., Güler, H. ve Kardaş, K. (2006). Okul çağı çocuklarının televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 5 (6), 391-401.
- Arslan, A. ve Ulusoy, K. (2014). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. (Ed. R. Turan & K. Ulusoy), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arslan, S. ve Turan, C. (2016). İlkokul öğrencilerinde evrensel ve insani değerlerin kazandırılma sürecinin, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 5 (1), 26-41.
- Aslan, M. (2009). *Değerler eğitiminde kahramanlardan yararlanma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Aslan, M. (2011). *İlköğretimde karakter eğitimi ve öğrencilere kazandırılması gereken değerler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aşçı, E. (2006). *Televizyondaki çizgi ve animasyon karakterlerin farklı yerleşim yerlerinde yaşayan çocukların tüketici davranışlarına etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atabey, D. (2014). *Okul öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeğinin geliştirilmesi ve Sosyal Değerler Eğitimi Programının anasınıfına devam eden çocukların sosyal değerler kazanımına etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ateş, F. (2014). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, Z. M. (2010). Okulda değerler eğitimi. *Eğitim Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 6 (18), 16-19.
- Aydın, Z. M. ve Gürler Akyol Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. (1. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Bağcı, E. (2013). *Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklar için yazılmış eserlerin değerler eğitimi bağlamında karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Beill, B. (2003). *İyi çocuk, zor çocuk “Doğru Davranışlar Çocuklara Nasıl Kazandırılır?”*. Cuma Yorulmaz (Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Bektaş, M. (2009). *İlköğretim hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı*. (Ed. S. Öğülmüş), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Biberci, F. (2010). *2-7 yaş arası çocuklarda sevgi ve merhamet değerlerinin hadisler ışığında öğretimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bircan, H. H. ve Kalın, Y. (2014). *Değerler ve değerler psikolojisi*. (Ed. B. Dilmaç ve H. H. Bircan), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bolat, Y. (2011). *Gazi Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin sosyal değerlere bakışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun çocuklar üzerinde etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31-44.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, A. (1995). *Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Candan Güzel, D. ve Ergen, G. (2014). 3.Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 134-161.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (7), 45-58.

- Cesur, S. ve Paker, O. (2007). Televizyon ve çocuk: Çocukların TV programlarına ilişkin tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.e-sosder.com, 6 (19), 106-125.
- Çakmak, S. (2010). *İki boyutlu eğitici animasyonlar ile eğitici yayın illüstrasyonlarının karşılaştırılması ve 10-12 yaş öğrencilerinin öğrenmelerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çamlıbel İrkin, A. (2012). *Çocukların gelişim süreci ve televizyonun etkileri*, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Ankara.
- Çelik, F. (2010). *5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında sorumluluk, estetik ve doğal çevreye duyarlılık değerlerinin kazandırılmasına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çetin Balcı, E. (2009). *İlköğretim 5. Sınıf sosyal bilgiler dersi adil olma değerinin öğretiminde, çoklu zekâ kuramının uygulanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çiçekliyurt, Z. T. ve Demir, K. M. (2015). Dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde doğrudan verilecek değerlerin kazanılma durumunun değerlendirilmesi. *International Journey Of Social Science*, 36 (11), 75-94.
- Dalacosta, K., Paparrigopoulou-Kamariotaki, M. ve Pavlatou, E. (2011). Can we assess pupil's science knowledge with animated cartoons?. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 3272–3276.
- Demir, Ö. (2013). *Türk televizyonlarında yayınlanan çizgi filmlerin ilköğretim çağı çocukların toplumsallaşma sürecine etkilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirci, E. (2016). *Ortaöğretim öğrencilerine yönelik Mesnevi temelli değerler eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Demircioğlu, H. İ. (2007). Tarih öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *BILIG*, 42, 77-93.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dirican, R. (2013). *3-6 Yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikaye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Doğan, A. ve Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: İlköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. *Milli Eğitim*, 194, 5-30.
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 79-96.
- Emir, M. Ö. (2011). *Çocuk programlarının 60-72 aylık çocuk davranışlarına etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Ergün, M. (1997). *Eğitim sosyolojisi*. (4. Baskı). Ankara: Ocak Yayıncılık. (<http://mustafaergun.com.tr/wordpress/wp-content/uploads/2015/11/egsos.pdf> adlı sayfadan indirilmiştir.) Erişim Tarihi: 25.05.2017.
- Etherington, M. (2013). Values education: Why the teaching of values in schools is necessary, but not sufficient. *Journal of Research on Christian Education*, 22 (2), 189-210.
- Geçit, Y. ve Gençer, G. (2011). Hayat bilgisi dersinde kazandırılması beklenen değerlere ilişkin veli görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6 (1), 78-90.
- Gedik, F. (2012). *Sosyal bilgiler programında yer alan değerlerin kazandırılmasında "100 Temel Eser" içerisinde yer alan hikâye kitaplarının rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Gill, R. (1970). *The effects of cartoon characters as motivators of preschool disadvantaged children, final report*. (ERIC Document Reproduction Service No.ED045210), ([https://eric.ed.gov/?q= media+cartoons+and+education&pg=5&id=ED045210](https://eric.ed.gov/?q=media+cartoons+and+education&pg=5&id=ED045210)) Erişim Tarihi: 22.11.2017.
- Güler, A. D. (2013, Kasım). *Soyutun somutlaştırılması: Çizgi filmlerin kültürel işlevleri*. 1.Türkiye Çocuk ve Medya Kongresinde sunulmuş bildiri, İstanbul.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: Ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 39, 59-73.
- Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3.Sınıf hayat bilgisi dersinde "Sorumluluk" değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güneş, V. (2010). *Çizgi film karakterlerinin çocukların satınalma davranışlarında etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (1.Basım). Ankara: Nobel Yayın.
- Güzel, D. (2013). *3.Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarının temel evrensel değerleri içermesi bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Hacıbektaşoğlu, S. E. (2014). *Kültürel çalışmalar ve çizgi filmlerin çocuk izleyici üzerindeki etkileri araştırmaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hasealt, M. ve Taylor J., M. (2000). Learning and teaching about values: A Review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169-202.
- Hökelekli, H. (1998). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Hökelekli, H. (2010). Modern eğitimde yeni bir paradigma: Değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 18, 4-9.

- Iamura, S. (2009, Kasım). *Positive cartoon animation to change children behaviors in primary schools*. International Conference on Primary Education' da sunulmuş bildiri, Hong Kong.
- İnce, M. (1991). *Çizgi filmlerin 6-18 yaş grubu bireylerin yaşantılarında yeri ve önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İşsever, S. M. (2008). *Çizgi filmlerdeki şiddetin ilkökul öğrencileri ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kabapınar, Y. (2012). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. (3.Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kalın, T. Z. (2013). *Ortaokul 5.Sınıf öğrencilerinin hoşgörü eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kanger, F. (2012). Bir değerler öğretimi yöntemi olarak fotoğraf yorumlama. *Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 43-68.
- Karaca, Y., Pekyaman, A. ve Güney, H. (2007). Ebeveynlerin televizyon reklam içeriklerinin çocuklar üzerindeki etkilerini etik açıdan algılamalarına yönelik bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 233-249.
- Karakuş, N. (2015). Okul öncesi döneme hitap eden tema içerikli çizgi filmlerin değerler eğitimine katkısı yönünden değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12 (30), 251-277.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karslı, Ö. (2015, 30 Haziran). “Onların Pokemon Kırıkları Var”. *Habertürk*, (<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1096994-onlarin-pokemon-kiriklari-var>) Erişim Tarihi: 20.10.2016.

- Kaya, U. (2013). Değerler eğitiminde bir meslek teşkilatı: Ahilik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11 (26), 41-69.
- Kaymakçı, S. (2014). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. (Ed. R. Turan & K. Ulusoy), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Keogh, B. ve Naylor, S. (1999). Concept cartoons, teaching and learning in science: An evaluation. *International Journal of Science Education*, 21 (4), 431-446.
- Khalid, H., Meerah, S.T. ve Halim, L. (2010). Teachers' Perception Usage of Cartoon in Teaching and Learning Physics. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 7 (C), 538-545.
- Kırık, M. A. (2013). Televizyonun gelişim çağı çocukları üzerindeki olumsuz etkileri ve ebeveynlerin kontrol sorunu. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 2 (4), 189-198.
- Köroğlu, M. (2016). *Çizgi filmlerle kavram öğretimi: Pepee ve Caillou örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kurtulmuş, M. (2009). *İlköğretim 5.Sınıf sosyal bilgiler dersinde değerlerin kazandırılmasında kullanılan değer analizi yaklaşımının etkililiğinin belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kurtulmuş, M., Tösten, R. ve Gündaş, A. (2014). İlköğretim 1. Kademe öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12 (27), 281-305.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikolojisi Dergisi*, 15 (45), 59-76.
- Malatyaloğlu, Ö. (2014). *Belirli yaş gruplarına göre çizgi filmlerde karakter soyutlama düzeyi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Marshall, G. (1994). *Dictionary of sociology*, New York: Oxford University Press.

- MEB. (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Memişoğlu, H. (2013). İlköğretim 4 ve 5. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Science*, 6 (3), 405-425.
- Mert Ak, Ö. (2007). *Jean Piaget düşüncesinde psikolojik yapılar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (1), 20-37.
- Narin, D. (2007). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının vatandaşlık bilgi, beceri ve değerlerini kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Nusir, S., Alsmadi, İ., Al-Kabi, M. ve Sharadgah, F. (2013). Studying the Impact of using Multimedia Interactive Programs on children's ability to learn basic math skills. *E-Learning and Digital Media*, 10 (3), 305-319.
- Oral, T. (2014). *Değerler ve değerler psikolojisi*. (Ed. B. Dilmaç & H. H. Bircan), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuğunun kişilik gelişiminde rol modellik ve çizgi filmler. *EKEV Akademi Dergisi*, 48, 281-297.
- Öcal, M. (1998). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Özakçaoğlu, N. (2009). *Çizgi filmlerin eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilerin resimlerine anlatım, biçim ve renk olarak yansımaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özdemir Adak, A. ve Ramazan, O. (2012). Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35, 157-173.
- Özel, A. (2015). *İlkokul 4.Sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değerler ile ilgili algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Özer, S. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmlerin kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Özeri, N. (1998). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Özgökbil Bilis, P. (2011). *Çizgi filmlerde temsil edilen toplumsal değerler sistemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Pembecioğlu, N. (1997). Çocukluklarını yitiren çocuklar üstüne. *İ. Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, 6, 253-277.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (2003). Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik <http://mevzuat.kararara.com/mvzt/mvzt6/mvzt2660.html> (Erişim tarihi: 02 Aralık 2014).
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (2012). *“Medya Okuryazarlığı Dersi” araştırması*. Ankara: Radyo Televizyon Üst Kurulu.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (2013). *Türkiye’ de çocukların medya kullanma alışkanlıkları araştırması*. İstanbul: Bizim Matbaa.
- Reeve, S. L. (2002). Beyond the textbook. *Science Scope*, 25 (6), 4-6.
- Samur Özürk, A., Demirhan Durak, T., Soydan, S. ve Önkol, L. (2014). Pepee çizgi filminin ebeveyn öğretmen ve çocuk gözüyle değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (26), 151-166.
- Sapsağlam, Ö. (2016). Okul öncesi eğitim programlarında yer alan hedeflerin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 11 (9), 683-700.

- Senemoğlu, N. (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretmen kuramdan uygulamaya*. (1.Basım). Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Sever, B. (2015). *İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Programındaki değerlerin kazandırılması sürecinin öğretmen ve veli görüşlerine göre incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi filmlerin değerler eğitimi açısından karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Sönmez, V. (1998). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. (1.Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stanley, W.B. (1983). Training teachers to deal with values education : A Critical look at social studies methods texts. *Social Studies*, 74 (6), 242-246.
- Şahin, T. ve Ersoy, F. (2012). Sosyal bilgiler ders kitaplarının değerler eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1535-1558.
- Şimşek, N. (2013). Hayat bilgisinde kişisel nitelik (değer) öğretimi. *International Journal of Social Science*, 6 (1), 1325-1346.
- Tarakçı, A. (2013). *İlkokul 4. Sınıf Türkçe dersinde görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Taşpınar, M. (2009, Haziran). *Eğitimde örtük program ve değerler eğitimi*. I. Ulusal İyilik Sempozyumu' nda sunulmuş bildiri, Elazığ.
- Tatlı Erten, C. (2013). *Piaget'ye Göre görelî kavramların kazanılması: 27 yıl sonra yeniden incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Tay, B. (2007). Öğrenme stratejilerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 87-102.
- Toledo, A. M., Yangco, T. R. ve Espinosa A. A. (2014). Media cartoons: Effects on issue resolution in environmental education. *International Electronic Journal of Environmental Education*, 4 (1), 19-51.
- Topcu, F. (2016). *Saltuknâme' nin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- TÜRK DİL KURUMU (2017). *Türkçe Sözlük*. ([http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts &arama =gts&guid=TDK.GTS. 59386f748956b1.73765926.](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59386f748956b1.73765926)) Erişim Tarihi: 16.05.2017.
- TÜRK DİL KURUMU (2017). *Türkçe Sözlük*. ([http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts &arama =gts&guid =TDK.GTS. 59386f78a20ba3.43272087.](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts &arama =gts&guid =TDK.GTS.59386f78a20ba3.43272087)) Erişim Tarihi: 16.05.2017.
- TÜRK DİL KURUMU (2017). *Türkçe Sözlük*. ([http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS. 5938705d32e887.42830871.](http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5938705d32e887.42830871)) Erişim Tarihi: 16.05.2017.
- Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu (2003). *TRT genel yayın planı 2003*. Ankara: Yayın Planlama Koordinasyon ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı.
- Uçar, S. (2009). *Sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ünal, B. (2015). *Kültürün yeniden üretimi bağlamında halk edebiyatı metnlerinin kullanımı: Trt Çocuk Keloğlan dizisi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünal, N. ve Durualp, E. (2012). Televizyonun okul öncesi çocuklar üzerindeki etkisi. *Çankırı Kayatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 93-104.

- Ünlüer, P. (2013). *Masalların dini ve ahlaki değerler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun eğitiminde ve sosyal gelişiminde çizgi filmlerin rolü: Caillou ve Pepee örneği. *Turkish Studies*, 8 (10), 707-719.
- Yaman, E., Bayburtlu, İ. F., Tekir, B. ve Kırman, S. (2015). Dede Korkut çizgi filminde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29), 245-269.
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 8 (7), 849-858.
- Yazar, T. (2014). *Değerler eğitimi*. (Ed. R. Turan & K. Ulusoy), Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zaman. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 65-84.
- Yıldıoğan, Ç. (2012). *7-12 Yaş arası çocuklarda tanrı tasavvuru (Kırşehir/Çiçekdağı ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yorulmaz, B. (2013). Din ve değerler eğitimi açısından Caillou çizgi filminin değerlendirilmesi. *Diyanet İlmî Dergi*, 49 (3), 129-143.
- Yuvacı, Z. (2013). *Okulöncesi değer eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

